

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Jncipiens à Juliano Apostata Jmperatore, perducitur vsque ad obitum
Theodosii Augusti: continet annos XXXIV.

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 378. Damasi Pap. Annus 12. Valentis 15. Gratiani 12.
Valentin. 3. Imppp.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14548

2 Ambros. de off. li. 1. c. 1.

praefectus: Ego enim raptus de tribunalibus atque administrationibus infulsi ad sacerdotium, docere vos capi, quod ipse non didici. Itaque factum est, ut prius docere inciperem, quam discere. Discendum igitur mihi simul & docendum est, quoniam non vacavit ante discere. Et quantumlibet quisque profecerit: nemo est, qui doceri non cogat, illam enim ita ipse. Qualem autem delectam habuerit in clericis deliquit, quamquam in singulos ad officia Ecclesiastica cooptandos fixerit oculorum obturum: quae ipsemet habet in iisdem tunc a se editis commentariis, his verbis significat. *Meministi, filij, quemdam amicum, cum sedulo se videretur commendare officij, hoc solo tamen in clerum a me non receptum, quod gestus cum plurimum dediceret: Alterum quoque cum in clero reperissem, in ipsi me, ne vnaquam periret mihi, quia velut quodam insolentia inersus verberare oculos ferire meos. Idque dixi, cum * redierint post offensam muneri: hoc solum excepit. Nec se solus sententia. Vterque enim ab Ecclesia recessit, ut qualis inessu procedatur, talis per se ipsa animi demonstraretur. Namque alter Ariana infestationis tempore fidem deseruit: alter precum studio, ne iudicium subiret, sacerdotem senosrum negavit. Lucebat in illorum incessu imago leuitatis. Species quadam scurrarum per carisantiam, haec iple.*

3 Ambros. de off. li. 1. c. 18.

* redde-
rentur

XIV.

AMBRO-
SIVS COE-
RISTOR
VS 989.

1 Ambros. serm. 30. d. Ambros. serm. 81.

2 August. Conf. l. 1. c. 22.

3 Concil. 3. Carth. cap. 17. August. epist. 64.

4 Ambros. serm. de sanctis Epist. in locu.

Atticus ex Ariani Episcopi administratione populum magna ex parte corruptum curauit, atque clarum Ecclesiastica disciplina solutum correxit ita ad Gentilios mores incutiit ministrorum coalitos quancocys extirpandos incubuit. Fidem horum facit declamatio illa aduersus Iulianum Kalendas superstitiose colentes. Aclamatione quae in Luna defectu pariter sustulit, & augetur exiit, videri illum Kalendas, quo populus Gentilis genio indulgebat. Fideles ieiunando transigerent. Sed & quae symbolo aliquo & affinitate Gentilicis vitibus viderentur esse coniuncta, protinus aboleuit, ut inter alia pium illa conuiuia, Agapes nominata, in Ecclesiis peragi consueta, quorum meminit Augustinus e: quae quod imaginem quandam Parentalium representarent, Ambrosio exemplo idem S. Augustinus postea in Africana Ecclesia auferenda curauit. In eo quoque multus fuit ut prauam illam consuetudinem, quae tam in Occidente, quam etiam in Oriente vsu temporis coaluerat, qua Fideles quam plurimum vsu ad prouociores aetate baptismum differrent, penitus vel malum germen ex agro Dominico euelleret, & quod se fecisse doluit, ab aliis ne in posterum fieret, vehementer admonuit. g. praestiteruntque hoc ipsum apud Orientales Basilisus atque Gregorius Nazianzenus, necnon Gregorius Nyssenus, ut ipsorum de Baptismo editae orationes significant. At de rebus ab Ambrosio gestis hoc tempore haecenus: conueniens cum sepe in futurum.

XV.

Hoc eodem anno idem Imperator pro clericorum immunitate ita rescripsit h. Presbyteros, diaconos, subdiaconos, atque exorcistas, & leuiores, ostentis etiam & omnes perinde, qui primi sunt personalium munerum experti esse praecipimus. Dat. III. Non. Mart. Gratiano IV. & Merobaud. Coss.

XVI.

Hoc patiter anno, magno fauore Imperatorum tum Romae, tum etiam Constantinopoli Symmacho Consulari, ipsi Principibus caesissimo de dicata statua est: eius autem, quae Romae erecta est, basis eiusmodi habuit inscriptionem h.

PHOSPHORI
L. AVR. AVIANO, SYMMACHO. V. C. PRAEFECTO. VRBI. CONSULI. PROPRÆ. FECTIS. PRAETORIO. IN. VRBE. ROMA. FINITIMISQUE. PROVINCIIS. PRAEFECTO. ANNO. N. VRBIS. ROMÆ. PONTIFICI. MAIORI. QUINDECIMVIRO. S. P. MVLTIS. LEGATIONIBVS. PRO. AMPLISSIMI. ORDINIS. DESIDERIIS. APVD. DIVOS. PRINCIPES. EVNCTO. QVI. PRINIVS. IN. SENATV. SENTENTIAM. ROGARI. SOLITVS. AVCTORITATE. PRVDENTIA. AT. QVE. ELOQVENTIA. PRO. DIGNITATE. TANTI. ORDINIS. MAGNITVDINEM. LOCI. EIVS. IMPLERIT.

AVRO. INLYSTREM. STATVAM. QVAM. A. DOMINIS. AVGVSTISQ. NOSTRIS. MNATVS. AMPLISSIMVS. DECRETIS. FREQUENTIBVS. IMPETRABIT. IDEM. TRIVMPHATORES. PRINCIPES. NOSTRI. CONSTITVTI. A. DPOSITA. ORATIONE. IVSSERVNT. QVAE. MERITORVM. EIVS. ORDINEM. AC. SERIEM. CONTINERET. QVORVM. PERENNE. IVDICIUM. TANTO. MVNERI. HOC. QVOQVE. ADDIDIT. VT. ALTERAM. STATVAM. PARI. SPLENDORE. ETIAM. APVD. CONSTANTINOPOLIM. COLLOCARET. A. DEXTERO. LATERE. EIVSDEM. BASIS. HAEC. DEDICATA. III. KAL. MAIAS. D. N. GRATIANO. IV. ET. MEROBAYDE. COSS.

haecenus in scripto Symmachi, de qua moniti, citro em corrigimus, siquidem secuti fallaces duces, cum ipsis errauimus, dicentes hunc ipsum esse Symmachum Urbis Praefectum, qui pro Ara Victoria laborauit, Verum creatum corrigimus, afferentes hunc ab eo ductum, parentem tamen ipsius praenomine Lucium Auianum, filium vero Quintam esse dictum, cuius tamen Vibiana praefectura non ante annum Domini trecentesimo a Gregorium quartum contigit, post annos septem. At vltis his quae Principes seculi Romae Symmacho praestiterunt: quid ibidem maioris honoris contulerit Deus Ambrosio haud tacendum: accidit enim, quo anno, nescitur (post aliquo enim annos ab Ambrosio ordinatione contigit) tra dit Paulinus eius Romam aduentum, ut illud illius miraculum ederet, quod idem auctor describit his verbis h: Per idem tempus cum Transiberim apud quamdam clarissimam inuiteretur, ut sacrificium in domo offerret: quadam balnearie, quae paralytica in lecto iacebat, cum cognouisset ibidem esse Dominum, iacet dicens, in scella se ad eandem domum, ad quam vltimatus adueniat portari fecit, atque oranti & imponenti manus vestimenta attriit: quae cum excoluaretur, statim sanitate recepta ambulari cepit: ut impleret illud Dominum dicitum ad Apostolos h: Etiam maiores his factis credentes in nomine meo. Quod tamen signum sanitaris ut mox abile fuit, ita etiam nec occultum: nam ego post annos plurimos, S. viri referentibus, positus in Vrbe cognoui, haec Paulinus. Vides ex his pariter pristinam illam adhuc perseverantiam Romae consuetudinem, quae tempore persecutionis vsu fuerat necessario introducta, nempe vt in domibus priuatis sacra agerentur Missarum solemnium: quod pluribus exemplis toto secundo Annaliu est demonstratum, quo modo vero post haec Ecclesiasticum canone decretum sit, ne in priuatis aedibus sacrificia offerrentur, suo loco dicendum erit.

IESV CHRISTI
Annus 378.

DAMASI PAP. VALENTIS 11.
Annus GRATIANI 11. IMPER.
11. VALENTIN. 3.

ANNVS trecentesimo septuagesimo octauo aperitur nouis Consulibus Valente sextum & Valentiano iunior: cuius exordio, ipsis Kalend. Ianuarii, Sanctus Basilis octo annis, mensibus sex, & diebus sexdecim in Episcopatu persundus, scilicet ad Deum ex hac vita migravit: quibus agit in Ecclesia eius natalis dies, per annos singulos iugi memoria repetendus, sed & dies electionis eiusdem decimo octauo Kalend. Iulii in Ecclesiasticis tabulis adnotatur. Annus vero octauus Basilium in sede absoluisse, nouumque inchoasse, testificatione Gregorii m fratris ipsius Nysseni Episcopi superius in eius electione dictum est: sed & Gregorius Theologus in ipsius epitaphio octo itidem annos eum in sede absoluisse confirmat: ut nulla plane

I.
S. BASILII
MAGNI
OBITIUS
TEMPVS.

in Gregor. Nyss. ep. ad obitu S. Basilii.

ne de

ne de his remaneat dubitatio. Quod si San. Hieronymus sub Gratiano, abiq; Valentis Imperii mentione dicat sanctum Basilium decessisse: hic cidei co, quod maluit tetulisse obitui eius ad tempus ipsius Imperatoris, qui hoc ipso anno, extinto Valente, Orientis quoq; sibi subiectum administrandum suscepit Imperium. His vero de tempore obitus Basilii elucidiatis, iam ipsam de morte eius historiam prosequamur, petitam ex Gregorio Nazianzeno, qui eam ita describit.

Cum autem cursu confecto, siueque serinata, resolutionis desiderio teneretur, tempusque coronarum appetere, atque illud quidem non audisset de Ascende in montem, & merere: verum: Movere, & ad nos ascende: hic quoque miraculum est superioribus nequaquam inferius. Nam cum ferme mortuus & inanimus esset, maximeque ex parte vitæ profectus, circa extremos sermonis inualisset, ut eam partem verbi absciderat, ac fidelissimus suis cultoribus ad Ecclesiasticos gradus praeconatus manum & spiritum praeberet, ne sacratio fraudarentur, quos discipulos atque in sacrosancto adiutores habuerat. & paulo post: Lacerat ille extremos spiritus dicens: atque ad caelesti choro, ad quem iam pridem oculos conuersos habebat, exiit. Circumfusa autem illi erat tota civitas calamitatem hanc agerimus ferens, ac discipulum perinde ac tyrannidem accusans, eiusque animam non sciam, ac si vel manibus vel precibus retineri, ac cogi posset, arripere tentans. Mentis enim errorem ex miror contraxerat, nec quinquam erat, qui non aliquam suae vitæ partem, si fieri posset, illius vitæ addere paratus esset.

III. Ut autem videtur oportebat enim cum hominem inueniri atque conueniri, atque ipse ad Angelos, à quibus adducebatur, postrema hac prolatus: In manus tuas commendo spiritum meum, cui animam latu exhalasset, non ante tamen, quam sacrosanctam doctrinam eos, qui aderant, domibilibi instrueret, extremisque alloquitur meliores effecisset: tum vero miraculum omnium, quæ inquam fuerunt, celebratim designatur. Efferebatur vir sanctus sanctorum mandibus exaltatus: atque omnes operam dabant, partim vt similitudinem arripere, partim vt vmbra, partim & secretum, quo sanctus portabatur, vel solam attirecerent, (quod enim illo corpore sanctum ac purius: partim vt propius ad eos, qui corpus ferebant, accederent, partim vt aspectu solo fruerentur, tanquam eo quoque vilitatis aliquid afferente. Plena erant fora, porticus, duplicia & triplicia tabulata hominum illum deducuntur, praerantur, sequentium, affectantium, seque inuicem cõulunt, multa multa hominum omnis generis & aetatis ad eam diem inuocata: psalmodie laudum interuempantur ac vincuntur, patientia doloris magnitudines afferebatur. Certabant nostri cum exteris, cum Ethnicis, ludæis aduenas, quæ vicissim nobiscum, vtriusque horum lacryme vberentem vilitatem afferent. Vt finem faciam, in periculis etiam luctu desinit, pluribus nimirum hominibus illa propulsio & protrusio violentia extinuit, atque hinc simul cum eo dispersi: qui etiam mortis nomine saltem existimati sunt, vt ipsius itineris comites, atque vt feruororum quosdam dixerit) funebres victimæ. Tandem corpus vix raptibus elapsim, ac prosequendum videri in parantem sepulchro conditum, ac sacerdotibus sacerdotum princeps, praeditatoribus magna voce, cuiusque auribus insonans, martyribus martyrum adiungitur.

IV. At nunc ille quidem in caelo est, illicque vt opinor, sacrificia pro nobis offert ac pro populo preces fundit, neque enim ita nos reliquit, vt profus reliquerit) ego autem sentiamus & semiconfessus Gregorius, vixit a preclara illa conuentione atrepta, ac tristem vitam & difficilium irabens, vt probabile est eum, qui ab eo disunctus sit, hanc scio, quid de me tandem fiet illius castigatione pinato, quamquam nunc quoque ab eo admoeror, ac per nocturna visa castiger, si quando ad officium recessero. &c. summo quidem dolore ex Basilii obitu Gregorius affectus est, vt ote illi aetate æqualis, edacatione similis, vel gione frater, sacramento collega, professione par, studis laboribusq; coniunctus, atq; amicitia idem ipse vnus cum eo, pro vt hæc omnia ipe deplorans in orationis eius sine restatur. Quæ ob causam diu multumque flens Basilium, non vt amicum tantum ac fratrem, sed vt Ecclesiasticum Orientis lumen & gloriam. Vnde ipse hoc tempore ad ipsius Basilii germanum Gregorium Nyssenum, audna eius morte, gemens hæc scribit d.

Hoc quoque erumosa huic vitæ reliquum erat, vt Basilii mortem audirem, sanctæque illius anime peregrinationis, qua à nobis peregre profectus est, vt presens sit apud Dominum, vixit toto vitæ curriculo hoc vnus meditatus. Mihi vero præter aia hoc quoque erupum est (quod etiamnum graui, ac periculo morbo laborarem) vt & sanctum cinerem exosculer, sibi quoque pro suo sim conuenientibus muneribus perferenti, cum muneribusque amicis nostris consolationem adhibeam, nam Ecclésiæ solitudinem intueri huiusmodi gloria detonsa & spoliata, atque huiusmodi corona cecissa, tam graue est, vt nec oculis spectari, nec auribus concipi possit cordatis vtiq; & prudentibus viris. Tu vero quamquam & amicus multus, & sermone ad consolationem tibi adiut: tamen à nullo perinde mihi solatium capere posse videri, quam à teipso, illiusque recordatione, quippe qui aliu quoque omnibus philosophia exceptam fueris, ac velut regula quedam spiritali tam moderatioris in rebus secularibus, quam tolerantia in aduersis. Quandoquidem duo hæc nomine philosophia, nimirum & prosperitate modeste vitæ, & calamitatem honeste ferre. Atque hæc à nobis ad præstantiam tuam scripta sunt. Me vero hæc scribentem quod tempus, qua ratio consolabitur præter tuam societatem & congressionem, quam beatus ille vir pro omnibus rebus nobis reliquit, vt virtutes illius vitæ quasi in pulchro & perspicuo speculo intentes, illum quoque habere existimemus? hæc enim ad Nyssenum Theologus, cum & ad Eudoxium rhetorem eodem argumento pauca dicit;

VI. Quis, quo statuta vestra sunt admodum acerbo, Basilium non habeo. Calarium non habeo, siu italem si autem meum & corporalem: pater meus & me, vt mea dereliquerunt me (scilicet Deo) loquar corpus aduersa vultu dicit laborat, ser. Xus apud premit. cura alia aliu inuocantur, incursum negotia, infidis amici, Ecclésiæ res pastore & gubernatore carent: per cum bona, nuda & aperta sunt mala: nauigatio in nocte, sex nunguam, Christus dermit. Quid faciam: Vna mihi malorum dispensio mors. At res etiam alterius vita mihi formidolosa sunt, ex huius vitæ rebus conuictum audiens.

Porro idem Gregorius luculentam quidem sinebreem habuit orationem, qua eiusdem Magni Basilii res gestas conuict, dignum plane atque nobile monumentum, nobilis instar columnæ & viæ statuit, in propus ad eum cum Basilii egregia relucet imago, tum Gregorii excellens exprimitur artificium, vtrumque vbiq; perspicuum & immortalabile. Laudantur autem Basilium non solum Gregorius Nazianzenus atque Nyssenus clarissimi huius seculi oratores, sed & magnus ille Syrus Ephraem diaconus Edelesenus eidem postrema persoluit, qui & huiusmodi præconiis, instar tituli sepulchralis, hæc apostrophe ad finem orationis appolita, amicam, quem adeo coluit, sepeliunt:

O fidelis, inquit, Basilii, velut Abel acceptus es, sicut Noe saluatus, tanquam Abraham amicus Dei vocatus: vt Isaac pro victima Deo oblatu: instar Iacob tentationis ferret periculis; & sicut Ioseph magnifice glorificatus est: vt Moyses, Pharaonem posteriorem vixit Cruci demersisti, mare passionum seicam: vt Aaron, summus sacerdos Domini fuisti: vt Iesus filius Naue, inimicos in fugam vertisti: vt Phinees emulor, gratia dignus habitus: vt Isaac, spiritus tualligne mundatus: vt Ezechiel, sedentem super Cherebin spoliasti: vt Daniel, ora leonum obturasti: & sicut tres pueri, aduersariorum flammam recte conuulcasti. Instar Patris pradicasti, instar Pauli docuisti, instar Thome filium Dei passum confessus es: instar Matthæi, Marci, Luca, & Ioannis de rebus diuinitatis: instar Apostolorum, iniquos erulisti, impios conuertisti, & Deo gratus fuisti: deprecare pro me admodum miserabilis, & reuocam tu luis intercedombus pater. hæc & alia plura in laudem Basilii Ephraem, vit quidem ad adulationem remotissimus, verique si quis alius itudiosissimus, ac proinde ab historia minime explorenda. Quidni summus esset et vitum piæ conis, quem diuini Spiritus sciret aperta rellificatione laudatum: si quidem vt auctor est Gregorius Nyssenus & eius vitæ Acta testantur, cum illum conuenit, vidit super Basilii dexteram insidentem columbam, eiden. concionanti sermonem suggerentem, columbam quidem hieroglyphicum esse Spiritus sancti, ex S. Euangelio omnibus notum est.

Tanta porro refulsit Basilii claritudine, vt eum omnes VIII.

V. GREGOR. NAZIANZ. EP. AD GREGOR. NYSSEN.

c Gregor. Naz. Ep. 39.

VI. STAVS GREG. NAZIANZ. Ep. 26.

VII. QVAS LA VA DES BASILIO TAL- EVIT EPHRAEM.

VIII.

PASIVM IMITATI 187 OMNIS.

Gregor Naz. orat. in la. Basil.

IX. BASILII SCRIBITA. b. Hiero de serm. Eccl. in Basilin. e. Callid. in pref. lib. insig. d. Basil. sp. 188. e. Basil. sp. 178.

f. Basil. sp. 76. Basil. reg. sup. dist. introg.

X. h. Gregor. Naz. orat. in la. Basil.

Damas. de mag. or. 1.

XI. BASILII SCRIBITA.

tanquam omnibus numeris ablatum ibi propter ostentat imitandum exemplar, nullum potantes in eo habendum esse delectum, ut quid delendum, sed quidem vero quid in eo existimari: sed quaeque eius essent, ita vel facta, etiam quibus natura minus feliciter arcessisset, eadem ex eo tantum, quod Basilii essent, exacta perfectaque putarint. Audi de his Gregorii testimonium a. Tanta, inquit, ipsius virtus gloriaque profantia fuit, ut multa etiam ex parvis illius virtutibus, atque adeo ex corpore defunctibus ab aliis ad gloriam nominisque claritudinem potendam excogitatae sunt: cuius generis fuit: pallor, barba, ceruus incidendi modus, tum etiam ad loquendum minime promptum esse, sed ut plurimum cogitandum atque intro collectum (id quod multis non recte imitantes, nec animadvertentes, in odiosam quandam tristitiam maderant) vestis etiam genus, & lectuli species, & cibi sordidus modus: quorum nihil ille delecta opera, sed simpliciter ac fortuito saltabat. Ac multos iam Basilii specie tenuis videri licet, status mirum in modum: multum enim fuerit, si peritiam Eulhis vocem esse dixeris: nam illa quamvis pafirentiam dumtaxat vocis partem, expressus tamen effugit: hi autem longius ab eo distant, quam quantum accelerare concipiunt. Illud vero non parvi, sed maximi etiam momenti ad gloriam hauri immensum existimatur, consuetudinem cum eo aliquando habuisse, aut cum coluisse, aut quippiam ab eo vel ioco, vel serio didicisse, aut factum, monumentum loca ferre: quemadmodum ipse quoque me hoc nomine saepe gloriari esse scio: quoniam quae ab illo velut obiter facta, amulo praestantior erant, quam ea, in quibus alij elaborant at de his haec tenes.

Quis autem spectat ad Basilii scripta, Sanctus Hieronymus haec antum relegit, cum ait b. Egregio contra Eusebium elaboravit libros, & de Spiritu S. volumem & in Hexameron homilias novem, & de oratione, & breves variasque tractatus. haec ipse, ea tantum (ut patet esse edere) enumerans, quae ad manus ipsius pervenissent: eam longe plura ab eo fuisse scripta elocubrata ex Callidodo e possimus intelligere, dum Basilium numerat inter eos Graecos scriptores, qui a principio ad finem vsque diuinam scripturam sunt interpretati. quam vero curam Basilii adhibuerit, ut ipsius scripta quam accuratissime describerentur, elegantissimeque epistola ad suum librarium data significat d. & alia ad notarium docere. Extant eiusdem S. Basilii complura decreta, quae ecclesia Orientalis pie sanctaeque observanda suscepit, ut quae continentur in tribus epistolis ad Amphilocheum datis, in alia ad Theodorum scripta, alia ad Gregorium, siue Paragorium, quae vetuit senem septuagenarium habitare cum femina & ad Cotecephos de ordinandis, in super & perstrinxit grauer simoniacos, sed & nundinationes fieri solita, in festis sanctorum martyrum verum g.

Qui autem tam monachis, quam clericis, necnon laicis viuendi regulas praefecit, ipse factus erat (ut dictum est) forma omnibus. nam ut omittamus interioria, quod ad abstinentiam spectat & pappertatem, haec omnia paucis his Gregorius h absoluit: illa tamen una, & pallium vnum, & humicubatio, & balnei contemptus, illa eius decora ornamenta, & vigilie, & cena sua assidua atque pulcherrimum illi erat, nouum, inquam, illud condimentum panis & sal, & potio soria & vberima, quam nobis nihil lalor autibus fontes proferunt. e. ga proximum vero talem se praebuit, ut egros amplexibus atque osculis quoque foueret. Haec & alia plura Gregorius. Post Basilii vero obitum successit est in locum eius Helladius ipius discipulus, a quo scriptas fuisse res ab eodem S. Basilio gestas, auctor est Damasenus, sed non extant: quae autem Amphilochei filio nomine fertur Vita Basilii, haud digna factu habetur, quae ei auditorum auribus ingratum: nihil adeo sunt perpicaces, qui in eis quae sint vera a falsis distinguere atque fecerere valeant: complura enim ibi verba esse, inficta nemo iucit, ut ea praefertim, quae ab ambobus Gregoriis, Nazianzeno atque Nyleno, necnon ex Ephraem esse noscuntur accepta, vel ab Helladio mutata usque auctores.

Porro ad postremum ex anonymo Vaticano, qualis esset S. Basilii estipies, haec accipie. Magnus Basilii proceris fuit habitus corporis & rectus facies, gracilis color eius faciem vultum temperatum polare, insinuatus, supercilia in orbem inflexa & adda-

ta, cogitabundo similitudo fuit, parua in vultu ruga, coque resolutos, gena oblonga, tempora aliquantum caua, promissa barba, & vultu rucantus. haec de vultu ibi: quae autem lubduntur, ab alio aliquo auctore addita esse putantur, quod veritati minime consentiant, dum ita ibi leguntur: Quadragesima natus annos in Episcopoalem solem euectus est: annos quinquaginta accepit. nam certioribus initiis rationibus, & humioribus testificationibus, tem aliter se habere iam declaratum est. Accipimus haec a viro discreto Petro Moyno Parisiensi, qui vna cum aliis ex eodem codice in Latinum vertit.

Hoec eodem anno Kalend. Februarii S. Ephraem diaconus Edessae ex hac vita discessit, post mensis vnius spatium a Basilii migratione, vel (ut Graeci eius diem natalem colunt) duodecimo die. Experietur id ipse ab eo in fine orationis panegyricae, dum post obitum eius habuit, illis videlicet verbis ad finem positus: Deprecare pro me admodum miserabili, & reuocare me uti intercessionibus, &c. Vt autem haec de tempore eius exitus statuamus, euidentis certaeratio persuadet. Etenim testificatione San. Hieronymi in commentario de scriptoribus Ecclesiasticis liquet ipsum mortuum esse Valente adhuc Imperatore regnante, quae constat hoc ipso anno, mense Augusti, ut dicemus, extinctum esse. Rursum vero cum certum patet sit, ipsum superuixisse Basilio nam (ut demonstratum nuper est) in eius eundem panegyricum dixit: vii que cogitur affirmate, tempore hoc interlabente inter Basilii obitum atque Valentis ipsum Ephraem vltimum clausisse diem, nec alio quidem, quam qui uel a Latinis, vel Graecis reperitur eius memoriae dedicatus, nempe a Latinis prima Februarii dies, a Graecis vero vigesima octava Ianuarii. Quia ista conuellaendo putat, necesse est, ut S. Hieronymi errorem arguat, ostendatque Ephraem superuixisse Valenti: siquidem superstitum fuisse post Basilium, negari minime potest, oratione illa testimonium perhibente, quam esse dictionem Ephraem, qui eius scriptis affueuerunt, nunquam inficias ierint, haec, quae ad temporis rationem pertinet, satis.

De obitu modo dicendum. Extat oratio & quidem peregrina ab eo iam proxime morituro affantibus fratribus habita, quae ea de causa Testamento Ephraem est appellata: ut pote quod illa diuinam haec editatem sanctis admonitionibus consignatam suis possidendam reliquit cum inter cetera de vitandis haereticis plurima incolcauit nominans inter alios Apollinianos, illos nimirum, qui a Vitale Anriocheno Avilianitarum Episcopo ita vocati erant. Rursum vero inter alia, quae eo testamento suos admonitos voluit, illud fuit, quod per se de humilitatis, quam viuens praeceteris virtutibus excoluit, egregium specimen de dit, dum magna contentatione prohibuit, ne exhiberi solita sanctis viris sumptuosa funera exanimi suo corpori impenderentur: tamen illa post eam, quae a San. Ecclesia pro salute animarum praestari solent officia, nempe preces, & sacrificia, ea sibi impendi sollicitus postulari, ac in primis his verbis:

Hortor vos, ut loco iuani atomatum odoris, vestrum me aduenerit orationibus, in vobis continuo mei memoriam facientes, & infertius: Commemini me psalmis & orationibus vestris, & assidue pro me paritate offerre dignemini, & cum tricenisum diem compleueris, mei memorem faciat. Mortuus enim beneficis affluenter in oblationibus recordationum Sanctorum viuorum, haec ipse qui tamen te spuit cetera, quae honoris essent, de funditorum corporibus exhiberi solita, quod fellis indignum petitis in dicere: ut pote qui se (ut ibi praefatus est) selestissimum peccator em existimat, cum alloqui sanctissimus esset. Tale vltimis illis verbis, quorum maior ceteris in vnoquoque ratio haberi solet, quasi testamento & fide publica consignatum postremum reliquit elogium non suis tantum Edessensis, sed vniuersae Catholicae Ecclesiae Magnus Ephraem. Qui inquit S. Hieronymus & ad tantam rem claritudinem, ut post lectionem Scripturarum publice in quibusdam ecclesiis eius scripta recitentur.

Quis ergo sane mentis homo non aufertandum tantotivo potius iudicari etiam si cetera innumera ea de re

XII. DE TH. FOR. 3. PHRAM. OBITU.

XIII.

XIV. EPHRAEM VITA PUN. GENOVI. PRO XI. PRACCI. OFFIKI. AD DVM. 1387.

h. Hiero. de script. Eccl. in Ephraem.

testimo-

Ecclesiast.

testimonia minime suffragantur quam Nonantibus vna cum fide Patrum traditione Ecclesie collentibus? Lucubraciones eius, quod Syrio * idiomate essent conscriptae, haud confestim Graecorum, aut Latinorum Ecclesiam innotere: nam S. Hieronymus vnius tantum voluminis meminit, quod ex Syro in Graecum translatum accepit: pedetentim autem alia complura vti egregii monumenta per Graecorum alicui in Latinam Ecclesiam confluxere: quorum omnium in vnam colligendorum, edendorumque fuit opus eruditum viri Gerardi Vossii. Quod autem dicatur presbyter à San. Basilio ordinatus, minime asserenti possumus, cum praeter alia, quae repugnant, haud esset Basilii iuris, Syrum hominem ordinare.

XV. Rursus vero quod ad postremos illos perpetua memoria dignos eius affatus pertinere: non est Genadius a, Ephraem communis Paulinum discipulum suum caute agere, ne in hereseos barathram se praecipitem daret: nam de his haec ipse: Paulinus presbyter discipulus beati Ephraem diaconi, homo acutus valde ingenij, & in diuinis doctus valde scripturarum, sed vniuerso magistro clarus in doctis Ecclesiasticis fuit & maxime ex tempore declamator. Post illius aetate obitum, amore primatus & nominis, separans se ab Ecclesia scriptis contraria fidei multa. Hinc obitarius beatus Ephraem assanti sibi dixisse fertur: Vide, Pauline, ne te submittas cogitationibus tuis, & eleueris: sed cum te ad parum comprehendisse patet Deum, crede nec intellexisse. Praesertim enim illius ex studio vel sermionibus nota inuestigat, & in immensum intellectum hereseon tendere: vnde & sequenter Bardeesam uocatum vocat, haec Genadius, quae tamen desiderantur in testamento, vbi complurium aliorum discipulorum eiusdem Patris benedictiones & monita recensita leguntur.

At infelicissimo Paulino satis ad Episcopatus dignitatis contemptum esse poterat eiusdem Ephraem exempli, quod à Sozomeno narratur his verbis b: Quodam tempore quidam ei ad Episcopatum gerendum suffragati, comprehendere hominem conantur, vti ad locum, in quo crearetur Episcopus, deducerent. Quod simul et intellexit, in forum cursum, atque in compositis incedendo, vestem lacerando, & cibum palam capiendo se ferre monstrat. Vbi vero hi, qui eum comprehenderant, illum e mentis potestate excussit arripitur, & appetit, quae ad eum constituentium Episcopum ferebantur, resilla esse: illo idoneum tempus natum clam ausugit, & transierat in alium locum alter eius loco creatus esset Episcopus, hanc inquam, si Paulinus considerasset, & desiderius habens inuicisset, magistri gloria haud impari clausisset. At de Ephraem satis, cuius memoriam Catholica Ecclesia anniuersaria commemoratione profecuta est, in qua & S. Gregorius Nyssenus orationem ad populum habuit, atque res ab eo geitas omni fide testas complectitur.

XVI. Hoc eodem anno Gratianus Imperator cum expeditione aduersus Gothos Thracias deuastantes, suppetias Valenti lacurus, pararet in iplo ferme militari procieta, quo sento fidei melius, quam quibusuis armis leuaretur incolamus gladioque verbi Dei validus, quam lanceis hostes conficeret, petiit à Sancto Ambrosio, quem sincerissimum nouerat Orthodorum, libellum fidei: cum ille, secundum Domini admonicionem c: Si quis petit pallium, daci & tunicam: & si quis se angustauerit mille passus, vade cum eo & decem milia, duos elucubratos scriptos ad eum de fide libros, quibus & tertium postea addit: in quorum exordio haec de Gratiani studio pietatis d: Peti à me fidei libellum, sancte Imperator, presertim ad praesulum. Nosti enim, fide magis Imperatoris, quam virtute militum, quari solere victoriam. Nam & Abraham e trecentis decem & octo duxit ad bellum & ex inimici trophaea hostium reportauit. signoque Domine Crucis & nominis, quing. Regum victoriamque terrarum subacta robore, & vltus est proximum, & filium meruit & triumphum. Iesus & quoque filius Naue, hostes, quos totum exercitum manu valida superare non poterat, septem tubarum sacerdotum sono vicit, vbi ducenti milia caestis agnouit. Ergo & in vincere paras, qui Christum adoras: vincere paras, qui fidem vindicatis, cuius à me libellum petisti. Mallem quidem cohortandi ad fidem subire officium, quam de fide discerandi: in altero enim religio confessio est, in altero incantatio

praesumptio. Sed quoniam neque in cohortatione indigeo, neque ego excusandi liber: aulac negotium veracunda occasione suscipiam, vt de fide pauca discipulam, de testimonio plura conuecam. De Concilio id potissimum sequar, quod trecenti decem & octo sacerdotes, tanquam Abrabae electi iudicio, consona fidei virtute victores, velut trophaeum toto Orbe, subactis perfida, exciderant: vt mihi videatur hoc esse diuinum, quod eodem numero in Concilio sole habemus oraculum, quo in historia pietatis exemplum, & in sine posterioris libri g.

Progrede plane sentio fidei scriptas & gladium spiritum habens: progredere ad victoriam superioribus promissam temporibus & Minimis oraculo prophetatam. Namq, & factus nosi depopulationem, & bella Gothorum Ezechiel illo iam tempore prophetauit his: scilicet enim habes, Propterea propheta a fili hominis, & sic O Gog, haec dicit Dominus: in die illa, cum constitueret habitare populum meum Israel in pace, surges & venis de loco tuo ab extremo Aquilonis, & Gentes tecum multa, scissores equorum omnes, congregatio multa & magna & virtus copiosa, & descendat ad populum meum Israel, vt nubes operiat terram in nonisimis diebus. & Gog iste Gothus est, quoniam iam videmus excessu, de quo prouidentur nobis futura victoria, discente Domino: Et depredabuntur eos, qui depredati eos fuerant, & despoliabunt eos, quos sibi spolia detraherunt, dicit Dominus. & eritque in die illa, dabo Gog, hoc est, Gothus locum nominatum, monumentum in Israel, multorum virorum congestum, qui superueuerant ad mare, & per circuitum struxerunt vallum perissimum, & obruet ille Gog & totam multitudinem eius, & vocabitur Polyandrum Gog, & obruet eos domus Israel, vt purgetur terra.

Nec ambiguum, sancti Imperator quod qui per se aliene pugnam excepimus, fidei Catholicae in te vigentia habitus finem adueritiam, Eadem enim ante hac diuina indignationis causa praecipit, vt ibi primum fides Romano Imperio frangeretur, vbi fracta est Deo. Non libet confessorum nece, tormenta, excilia recordari, pignus sacerdotia, per totum innumera. Nomen de Thracia partibus per Ripensium Daciam & Mysiam, omnemque Valerian Pannoniarum, totum illam limitem sacrilegus pariter, vocibus & barbaris motibus audiuimus inhorrentem? Quid poterat nobis vicina tam feraltu inebere? Aut quemadmodum res Romana tali tuta poterat esse custodia? Sed iam satis superque omnipotens Deus, nostro excilio, nostrisq, sanguine confessorum nece, excilia sacerdotum, & vestis tanta impietate lacrimis: satis claruit, eos, qui replauerunt fidem, tuos esse non posse. Conquerere Domini fidei, tua tolle velle. Non hic aquila militaris, neque volatus auium exercitum ducunt, sed nomen Domine nomen & cultus, qualia nam esse tolerent haec signa Occidentalium Imperatorum Gratiani & Valentiniani, hic impressa ipsorum numismata declarant, nampe Christi nomine Labara insignita, vt ipse probe iuruci potes: in quo (vt inscriptiones in orbe ipsorum postea docent) virtutem inelle exercitus, & Republicam collapsam restitui in aduersa parte numismatis Valentiniani pueri manifestissimo signo declaratur, & inscriptione aperte docetur.

g Ambros. ad fide ad Gratian. lib. 4. Prop. 5. XVII.

h Ezech. 38. v. 22. Gog. TAM GER. TAM V. TICINAN. TVR. AM. BROSIV.

XVIII. CLADIVM THRACIARVM CAP. SA.

AMBROSII APOSTROPHEA.

i Exlat. ap. Lalinum Paugualinum.

k Praegrande numismata auerium extat apud Lalinum Paugualinum.

Iure igitur: Non hic aquila exercitum (inquit Ambrosius) ducens, sed tuum Domine nomen. Iam vides patenter, lector, militaria signa Chizilli nomine insignita, quibus sancti, Ambrosius certam victoriam consequendam fore ante praedixit. Sed subdit Ambrosius de eisdem Imperatoris Gratiani exercitu:

XIX.

Non hic infidelis aliqua regio, sed ea, qua confessoris mittere solet Italia, aliquando tentata, mutata nunquam: quam dudum ab hoste barbaro defendisti, nunc etiam vindicasti. Non hic Imperatoris meae lubrica, sed fides fixa. Ostende nunc eundem tuae maiestatis insidicium: ut u. qui te verum virtutum Dominum, & coelestis militiae ducem, qui te veram Dei virtutem credit esse, atque sapientiam non temporalem vique & creaturam, sed sempiternam (sicut scriptum est) Dei virtutem & illuminatam, tua maiestati fuisse auxilio fidei sua trophaea meretur. haec enim Ambrosius, huiusque fidei imponit postiore volumini. Quomodo autem vera vaticinatus sit sanctus Episcopus, & quam exercitus operatur victoriam consecutus, imo & maiorem quam praedixerit, a Deo accepit fidei roboratus exercitus, proxime dicturi sumus.

21. Cor. I.

XX.

Hic vnum illud non pretereat, de Gog vaticinium Ezechielis, quod sanctus Ambrosius existimavit intelligendam esse de Gothis, sancto Hieronymo haud probabili in omnibus: ipse enim ad Eustochium b in primis haec habet. Illud, quod vir nostrae aetatis haud ignobilis ad Imperatorum scribens, haec natione dixerit: Gog iste, Gathim est. Cuius quae ratione possit, quia, quae in ea scripta sunt, coaptari, non est mentis, sed earum, qui hoc putant, dissidere. haec ibi et ubi evolet. Scio quendam, Gog & Magog, tam de praesenti loco, quam de Ezechielis, ad Gethum super in terra nostra vagantium historiam retulisse: quod verum verum sit, praedictum suum monstrabitur. haec ipse. Scimus sanctum Proclum & vaticinium Ezechielis de Gog ad aliam de barbaris victoriam obtentam aptasse, ut suo loco nos inferius dicemus. Tu de his interim comitate Augustinum e, haud enim pariter historiae prosecutio, in his diutius immorari.

COG. CO. TRO. IN. T. LIGI. P. TAVI. S. AMBR. G. I. V. S. HIER. PRO. CL. IN. E. G. AD. EUSTO. CH. I. HIERON. QUAE. IN. GENES. 2. AP. SOCR. LIB. 7. E. A. N. NICOPH. LIB. 14. E. 38. E. AUG. DE. CIVIT. DEI. LIB. 20. E. 41.

XXI.

Mica plane diu nisi consilia dispensatione actum est; ut exercitus fide armatus, cui & iure victoria deberetur, sic vicerit, ut tamen impius Imperatorem Valentem nequaquam ab intentione, diuina vindicta parata, seruaerit: eo vero primam extincto, atque cum ipsa impie ante sepulto, & fide Catholica restituta, magna Dei virtute ab Italia exercitus hostes fuerint penitus debellari. Quomodo autem omnia ista contigerint, rerum gestarum ordine referemus. Antior est Ammianus, f. barbaros Lentienles, populum Alemannicum, audita expeditione Gratiani aduersus Gothos suscepta, moue impatientes; antequam ille & Gallis recederet cum exercitu, huius anni mensis Februarii Rhenum gels peruenit cum copiis depopulatos Gallias transiisse, ideo super tace re per fide fracto. Quo factum est, ut paratas copias ad bellum Orientale aduersus eos dirigens Gratianus, apud Argentaniam commisso praetio, ipsos penitus superaret, & cederetque omnes, exceptis quinque millibus montanae perentibus; quos postea in ditionem acceptos, liberos abieuit, cum huic horum exercitus quadraginta millia armatorum, vel ut habet alii, septuaginta milia. Subdit his praeterea haec Ammianus g: Hanc victoriam opportunam & fructuosam, quae gentes debetant Occiduae, sempiterni nominis mutata. Gratianus, in credibilem est, quanto cum vigore exercito, celebrare aliorum prosperans, expeditione praeterea in solis adolecenti, facundus, & moderatus, & hollisus, & clementi, ad emulationem telearum progrederens Principum, dum etiam tum iam genio insperat spatio, Sec. quod autem subdit postea esse mutatum: agemus de his inferius. Tam praeterea breui temporis spatio rebus gestis, Galliarumque turbis compositis, Gratianus magna celebritate recedens, Sirmium vique petiit: cum Valens non expectato, temere, cum hostibus de rebus summa decernens, turpius victus est, turpiusque igne crematus. Sed quo modo haec habuerit, ut singula clarius innotescant, resunctas ab eodem Valente hoc anno gestas in primis recensemus.

f. Ammia. lib. 31.

f. Ammia. lib. 31.

Qui (ut vidimus ex Ammiano) Valens Imperator ob tumultus Thracios anno superiori recesserat Antiochia, hoc anno (idem addit b) longitudine viatum immensa venit Constantinopolim: vbi eum moratum dicit paucissimos dies populam tum seditione pulsatum. Ex his erroris arguit Theodoretus i, qui Valentem longo tempore Constantinopoli mansisse tradit. De aduentu autem eius hoc anno Constantinopolim haec Socrates k: Imperator Valens ad sextum suum Consulatum, Valentini autem secundum, tertio Kalend. Iunij aduentans Constantinopolim, populam in mare meo constratum offendit. Quoniam autem ea fuerint, & eius causa populis motus esset ex seditione concitata, dicendum, & in primis de Lucio, de quo habet Socrates l, Lucium Episcopum Arianum Alexandria, recepto Petro per Damasum relinquit, populam, venisse ad Valentem Imperatorem Constantinopolim. Addit vero Sozomenus m, quod Valenti (ut est verisimile) curis implicato, vix in istos, qui expulerant Lucium, inferendi, otium minime suppetebat. Sequidem, inquit, barbari & Thraciam populati, & ad usque suburbia progressi, iam ipsa verba manna, nemine prohibente, oppugnata aggressi sunt. Quibus de rebus, cum in eum graniter commotus; Imperatori, quod non restitit hostibus, sed bellum gerere distulit, sedens erim dabant, dissipabantque rorem, hostes ab illo in urbem ducto fuisse. Tandem vero comitibus Circaosque inter se viderent, palam contra eum, vtpote Republicae salutem contemnentem, recenserat, & arma possidere ceperunt, ut illi usque cum hoste confingere possent. Itaque Valens huiusmodi assultus contumeliosus, ad bellum cum barbaris faciendum proficiscitur: minaturque se praedat, se populam tum barbarum contumeliosam causa, tum quod ante Praeposito suum se aduenerant, probe vlturum. habet eadem quoque Socrates n.

XXII.

f. Ammia. lib. 31.

f. Theod. I. e. 29.

k. Soc. II. e. 29.

f. Soc. I. e. 30.

m. Soc. II. e. 19.

f. Soc. II. e. 30.

XXIII.

TRAIANVS DVX PITI QVIBVS VALEN-

f. Pallad. Longic. e. 44.

f. Theod. I. e. 29.

f. Ammia. lib. 31.

XXIV.

f. Theod. I. e. 30.

QVIBVS VALEN-

TERIVS VALEN-

LENTEM.

f. Theod. I. e. 30.

Subdit vero Theodoretus de eodem Valente aduersus nobilem ducem Traianum temere concitato, propterea quod in praeterea pugna Gothica postiores retulisset, eiusque ignauia adscribente, quod ipsius imperator potius fuerat tribuendum. Insignis plane religio Traianus fuit: cuius vxor; Candida nomine laudatissima scemina, post viti obitum magno animo monasticum vitam institutum arripuit, secumque doxit filiam virginem Chistio dicendam: quarum in suscepto infinito laudabilem persequerentiam & optimum finem Palladius o in laudatissimum reliquit. At igitur Theodoretus p: At postquam Traianus ab hostibus superatus reuertit: Valens ducem comitum velle lacrare, & mollicem, ignauiamque ei obicere cepit. At ille libere, vix verum generosam decubat: Non ego, inquit, o Imperator, vici sum, sed tu ipse prodidisti victoriam: qui contra Deum aeterni infirmitate non desisti. & ita cum auxilium barbari conciliat; nam ab eis te oppugnat, se illo adunxit. Atque Deum semper sequitur victoria, & ad eos accedit, quibus Deo se ducem praebet. Non vult, inquit, quos viros Ecclesis exultent, & quibus eam tradiderit ista quidem ita se habere, & Arinthum & Pistor, qui duces quoque erant, ingenio cauepsi sunt: Imperatoremque hostes in reprohibitione cum veritate conuictas tu quo animo ferret. haec Theodoretus. Spectato pietate Traiano duci q Ammianus affirmat pedestris copias commissas fuisse, sed & Valente exauctorato co munere, collatumque illud Sebastiano ex Italia accessit duci strenuo atque milita diu summa cum laude perfuncta egregie nobilitato.

Atrursum Theodoretus r: Ferunt Isaacum, qui in loco cellam habebat mansissimam, vix vidi Valentem cum exercitu egressum, contenta voce ei dixisse: Quo proficisceris, o Imperator, qui auxilio Dei, contra quem bellum gesseris, profusum destitutus es? Nam quoniam tu multorum linguas ad blasphemias aduersum eum loquendas actisti, & pios laudibus illum celebrantes Ecclesias exturbasti: ideo ille barbaros aduersus te concitante. Desine igitur bellum contra eum facere, & ipsi bellum contra te committent solabit. Reclit egregium optimos pastores, & victoriam facile reportabis. Quod si huiusmodi neglectis bellum suscipias, verum eventum experire, quam durum sit contra stimulos calcitrare. Nam neque ipse reuertetur, & exercitum propterea amittet. Cui admodum utat Imperator: Reuertat, inquit, & te interficiam.

f. Sal. g.

falsaque preditionis parati abi te repetam. Tum ille minus neutiquam veritus, clara voce: Ecce, inquit, siquid falsi me dixisse deprehenderis. hæc Ilactus ad Valentem. Quod autem Theodoretus ait, cum expectille ab Imperatore, vt delictus suis pastoribus Ecclesiis, iidem redderentur; plane apparet, sic a Valente Episcoporum Orthodoxorum esse solutam exilium, vt tamen suæ ipsorum Ecclesiæ iidem minime fuerint restituta. sed subdit: Brevitatem quoque omni genere virtutis insigniter decoratus totius Scythia Episcopus, animo diuino pietatis amore incenso, postquam dogmatum Ariannorum corruptelam & iniqua facinora contra sanctos edita corripuit, & cum sanctissimo Davide a clamauit: Loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum, & non confundar. hæc tunc Theodoretus.

F. fol. 118.

XXV.

VALENS INVIDIT GRATIANO VICTORIAM.

VALENTIS INTELLEXYE.

XXVI.

b. Annian. lib. 1. c. Rufin. li. 2. c. 13. d. Sac. 4. c. 6. e. d. 6. c. 6. f. Theo. li. 4. c. 21. g. Nic. li. 11. c. 10. h. Hieron. e. 13. j.

Chrys. ad Thymon inuocem.

Pal. 82.

Zonar. Annal. j.

spectabat ad oraculum illud Valentianæ demōstratum eo disticho,

Miser ad Mimanta magnum iter capessito
Citus: hic te sana mortu opprimit dolor.

hæc enim in formis ipsi dicta testatur auctor, ab eruditis interpretata de Mimante monte Asia ad mare lito. Precesserunt & alia signa prænuncia mortis Valentis, vt inscriptio illarepetta Chalcedone; necnon vulgi clamores Antiochiæ editi, VIUYS ARDEAT VALENS. & alia quæ Ammianus in narrat.

Ex huiusmodi acerbissima illata à barbatis clade sub Christiano Imperatore, datum est Gentilibus occasionem omnem captantibus in Christianam religionem insuland argumentum haud leue ad quos Orotius. dum de his agit n: Confoletur se, sed in hoc solo, pernicitate, miserieque Gentium, quia temporibus & Regibus Christianis tanto simul congesta clades pressam Republica onerare ceruicem, enersa prouincis, deletis exercitus, Imperator incensus. Magnam e vera hoc est ad nostrum dolorem, magisque miserum, quo magis noxum. Sed quid hoc ad consolationem proficit Paganorum, qui palam peruidens, & in his quoque persecutores Ecclesiarum fuisse panitum? Vnus Deus vnam fidem ir aditit, vnam Ecclesiam toto Orbe distendit, hæc aspicit, hæc diligit, hæc defendit. Quilibet se quisque nominet; si hinc non focatur, alienus; si hinc impugnat, inimicus est. Confoletur se Gentiles in quantum volent, ludeant, hereticorumq; suppliciu; tantum & vnam Deum esse. Iudicem personarum acceptorem non esse, vel ex hac portione Valentis extincti probatione fatentur. Gothi ante per legatos supplices poscerunt, vt illi Episcopi, à quibus Christiana fides regulam discerent, mitterentur. Valens Imperator exortabili præuarice doctores Ariani dogmatis misit: Gothi primæ fidei rudimentum, quod accepere tenuerunt. Itaque in isto Dei iudicio ipsi cum vicium incenderunt, qui propter eum etiam mortui, vicio erroris arsurunt. huicque Orotius, & quidem apposite accidit, vt quos Valens ex fide Catholica ad sectam Ariam capellendam adduxit, immo conditione pacta isti fœderis coegisset, ab istidem flammis vetricibus cremaretur, digno supplicio impiorum.

m. Annian. 31. XXVII. GENTILES QUOD IN CHRISTIANAM RELIGIONEM Orot. li. 7. c. 33.

Quod ad cladem acceptam spectat: equidem perfidia Imperatoris tot tantisque malis exagratum esse Romanum Imperium, cum prudentes omnes æque sentirent, sanctissimi quoque viri Ecclesiarum magistri sua ipsorum testificatione postetis scriptorum monumentis reliquere testatum; nam ante Orotium Gregorius Nazianzenus reficans ita adeo tristitia, sic dixit o pro concione Constantinopoli: Grania sunt insuper, quæ nunc partim terminum, partim andimus. Patria captiuitate oppressa, innumerabiles copie seruo pro-cumbentes, terra erroris & cadaverum mole laborans, externa ratio alienam religionem velut propriam percurrens; non ob defensum molliciem & ignauiam (neq; enim eam quicquam accuset; hi enim illi sunt, qui vniuersam pene Orbem bello atq; armis subegerunt) sed propter vitia nostra, impiamq; doctrinam aduersus Trinitatem in-nuascens. hæc tunc Gregorius eadem quoque (vt vidimus) S. Ambrosius p vaticinando ante testatus est; nempe ob impietatem Principis, & blasphemias fautorum gregalium in Filium Dei, atq; persecuciones aduersus pios sanctosque viros ab eisdem ex citatas, digna peccatis vltione pensata, traditos esse eosdem in manus barbarorum: fore tamen, vt per impios illata tam grauis Romano Imperio iactura, per pios viros, nempe Italos, vt ait, Catholicos, inquam, ipsos, sub gratiano ad bellum proficicentes, refacerentur, pellendosq; esse barbaros, & in pristinum statum restituendum Imperium, quæ cuncta vera, explorataq; in omnibus probauit euentus.

XXVIII.

o Gregor. Naz. orat. de pace. PERFDIA NON IONA VIADER. DIDIT RO. IMPERIVM p. Amb. de fide ad Gratian. lib. 3.

XXIX.

SARRACENI LIBERANT CONSTANTINOPOLIM.

q. Annian. li. 31.

tradidit, et tunc primo crebris assultibus Hadriano olim, sed spe frustratos cōcessisse Perinthum; verum inde quoque cecidit, venit Constantinopolim, eamque obfidione cinxit. Quo modo autem sic laborantes ciues à Sarracenis sint liberati, Socrates à ita narrat, atque Sozomenus de Barbari (inquit iste) victoria elati Thraciam vniuersam depopulati sunt, & in ipsa suburbia demum Constantinopoli incursum fecerunt. Rebus tunc in discrimen adductis, ingenti profecto fure primium panem quidam ex consuleratis Sarraceni à Maria ipsorum Regina submissi: deinde & ex ipso populo quamplurimi. Hi enim, quia Dominica Valentis vxor ipsi ex arario certum stipendium persoluebat (ut qui quis poterat) armati obuiam hostibus iterunt, eosque sacrum procul ab urbe fugarunt. hæc ipse: sed paulo post ad eludendum Ammianus his verbis: Sarraceni uocantur (super quorum origine & moribus diuersi in seculo retulimus supra) ad sortem magis expeditionali in verum, quam ad concorsatoris habitus pugnas, recessit accersitus, congressusque barbarorum globo repente confectus, à ciuitate salenter erupit: diuque exento certamine peritaci, acque partes discesserunt. Sed Orientali turba mox, neque ante viso superaus euentu. Ex ea enim crinita quidam, nudus omnia præter pabum, subactum, & lugubre strepens, educto pugione, agmina se melio Gothorum inferuit, & interfecti hostis uigulo labra admonuit, effusumque erorem exhaussit. Quo monstruoso miraculo barbari territi postea non ferocientia more, cum egeudum appetere aliquid, sed ambigua resibus incedebant. hæc Ammianus. Addit uero his, Gothos innesiam federatos ante, in militiamque acceptos atque curatos, vna die operta Iulii Magistri militie trans Taurum ex improbitate in illis occidi, datis ad alia loca, ubi degerant, ad prouinciarum rectoris fecerit licetis.

XXX.

ACHOIIVS EPISCOP. THESSALONIC. V. CAT. GOTHOS. d. Amb. p. p. 35.

At quantum roboris esset ad barbaros, eodemque hæreticos propellendos fides Catholica etiam in hominibus & infirmis videtur, satis apparuit in Sancto Acholio Episcopo Thessalonicensi, qui eosdem barbaros ab ingressu eius ciuitatis his temporibus sepe repressit: quod Sanctus Ambrosius docet his verbis: Non ipsum, nimirum Acholium, totis ingruentibus Gothorum caeteris; nequaquam tamen poterant barbarica penetrare tela, expugnati militum gentium bellicis & ror. Denique in ceteris populatoris locis, illic pacem rogabant. Mirantibusque quid sibi sine milite vilo possideret: à prudentioribus intimabatur. Elusum imitatore & genere atate supparem, non imperium spiritus: caverent, ne exemplo Syriaci agminis, sibi quoque caecitas offunderetur. Et tamen circa discipulos suos dicitur fuisse dona Christi. Elusum quidem in Samariam captum auctores inducit Syriam: sanctum autem Acholium precibus suis fecit, ut de partibus Macedonia victores fugaret. Nonne & hoc intelligimus virtutis supererit fuisse, ut vbi miles nullus aderat, illic pellerentur sine milite? Nonne & hoc castitatis, ut fugerent, quos nihil virebat? Sed virebat, & precebat sanctus Acholus, non gladius, sed orationibus, non telis, sed meritis. An innotuit nobis est, dimicare sanctos etiam, cum ferientur: & paulo post: quomodo pulsi sunt, declarat hæc addeus:

XXXI.

ITGA EXERCITVS GOTHORVM.

Non enim inani metu, nec superflua suspitione, sed sciencie tue, & ardenti pestilentia perturbati Gothi ac terri sunt. Denique tum fugerunt, ut euaderent, regressi postea pacem rogauerunt, ut vincerent. Videmus itaque in tanti viri uocem superiora secula: & opera Propetarum, quæ legimus, aspicimus. Quasi Elisanus inter arma, inter acies obuiam vixit, versatus est meritis suis componi prælia, hæc tenus S. Ambrosius. Ex quibus plane perspicue declaratum est, datum esse Gothorum agminibus adue sit Romanum exercitum robur propter peccatum ipsam sol cet pei fidiam Imperatoris quibus ubi fides uera licet inimis occurrat, eadem in feratas barbarorum cohortes redditas esse profusimbelles; superatque fecerunt vnum omnem exercitum Barbarorum, qui victor Regem dimiditæ Orbis partis subegerat, extinxeratque vna cum suis & quibus Imperator. Adeo ut si habere ut Gentiles, quid oblatratem in religionem Christianam ob pe fidum duce, non deesse quid mirantes prædisarent ob sanctum Episcopum legitimum fidei Catholice cultorem ac defensorem.

XXXII.

Recessit ex his regionibus peractos Gothos, atque

retrogressos deuenisse vique ad Iulias Alpes, Ammianus affirmat: eisdemque paludibus omnia, quæ sibi occurrerent, deustasse. San Hieronymus tradit, dum non has tantum hoc anno illatas per barbaros clades, verum etiam simul concogens, quæ postea per quatuor lustra acciderunt, ita scribit ad Heliodorum f. Vigiñti, inquit. Et eo amplius anni sunt, quod inter Constantinopolim & Alpes Iulias quædam Romanus sanguis effunditur: Scythiam, Thraciam, Macedonia, Dardaniam, Dariam, Thessaliam, Achaiam, Epuros, Dalmatiam, cuncta que Pannonias Gothar, Sar matia, Quædam, Alanus, Hunni, Vandali, Marcomanni vastant, trahunt, rapiunt. Quod matrona, quæ virgines Dei, & ingenia nobilitate corpora his bellis fure ludibrio: Capri Episcopi, interfecti probytari, & duci forum officia clericorum, subuersæ ecclesie, ad altaria Christi sublatisque, martyrum effusa reliquia: vbi que lacrimis, vbi que genitibus; & plarima mortis imago: Romanis obstitit, & tamen certum nostra erecta non solentur. Quid potas nunc animi habere Corinthios, Athenienses, Lacedæmonios, Arcadas, cunctamque Græciam, quibus imperat barbari? hæc Hieronymus, ex claudibus mundi consulas Heliodorum lugentem nimirum Nepotianum: ceterum eadem Gothorum incurfione partem suam, Scridonem ciuitatem, iussu subuetiam, sibi idem tradidit.

Extincto Orthodoxyæ fidei perduele Valente, irrita pariter reddita sunt eius edicta pro Ariana hæresi aduersus Catholicam fidem facta: quæ cum & quæ in vti diuini est anno superioris exiles relaxati sunt, etiam facultas inde data fuit ad suas reuertendi Ecclesias à quibus, Ariani Episcopis subrogatis, eieci fuerant. Agens de his Sozomenus hæc ait: Gratianus interim vna cum fratre vniuersum Romanum Imperium adeptus, cum patris sententiam non probaret, quæ illi pertinetur ipsos, nempe Catholicos, fuerat profectus, qui religione ab ipso differant, omnibus in quibus ab illo vidente religio in erro in excelsis pulsi fuerant, velle tam concessit (ad suas scilicet Ecclesias) legem que tulit, ut qui sine libere quamcumque religionem, quemcumque cultum vellent, scilicet Ariani, Manichei, Phorians, & Eunomiani, in triplicatis narque vultu Imperatori, viderentur morbum pederent in eunt, hoc æque primo initio fidem Cuius holicam postliminio restitueret, ac vitos Catholicos fides Ecclesie reddere, illis que compimeret hæreticos pimum omnium, qui excetabiliores haberentur. nam Eunomiani eius prius ætationis erant, ut ipsos Ariani quomodo tulerant, licet vera impietate confertes: de isdem enim ita Ambrosius ad Gratianum: sed quem post summum legam? Eudociam, Eunomium, an Ariam, vel actum eius magistro plura eum nomina, sed vna persidia, insipitate non dignam, communione discordant, non dignum fraude, sed cogitatione discreti. Cur enim secum noluit conuenire, non intelligo. Eunomij personam disfigunt Ariani, sed eius per fidiam afferunt, impietatem excogitant. Ariam eum prodidisse effusit, que Arius scripserat. Magna caecitatis effusio, autorem probant, reuocentem reserant. Itaque nunc in plures sese diuisere formas: alij Eudociam, alij Eunomium, vel actum, alij Palladium, vel Demophilum, atque Ausentium, vel per fidiam hæreses sequuntur, alij uersus. ita Sanctus Ambrosius de vna Ariana hæresi diuersis capitibus sibilante, quorum duo illa præcipua primo demetenda præfenti sanctione hoc anno Gratianus constituit: cuius etiam edite legis meminit Socrates.

At licet de Ariani nullam fidam esse in edicto mentionem Socrates demonstrare videatur: tamen satis eos lege Gratiani perstrictos esse, videnti poterat, cum iussu eisdem Imperatoris ioberentur, Catholicis, quas occupauerant, Ecclesiis cedere, de qua quidē lege hæc Theodoretus l. Conscript, inquit, legem, qua inbebat, tum pastores ciuitos in exilium reuere, sive que gregebus restitui, tum sanctas Ecclesias tradidit, qui Damasi communionem amplexarentur. Hic Damasi Episcopus Romanus fuit in illius Ecclesia administrante ne successor Liberij, vir sane propter vite præstabilis ornamenta insignis, qui quo ad eius fieri poterat, doctrinam Apostolicam asidue intatus est: Vixit enim lex, quam dixi modo, maiorem habet auctoritatem, misit cum ad Duem Saporem, vnum in temporis post eum nominis & fama celebratam facile præstantissimum, cui dedit in mandato, ut cum Ariani lapsus præcones, tanquam

CLASSE A GUTHI ILLATA. d. Ammian. lib. 31. l. 11. q. 1.

l. Hier. de Scrit. Eccl. XXXIII.

l. Hier. de Scrit. Eccl. XXXIII.

l. Amb. de fide ad Gratian. lib. 3.

l. Soc. lib. 5. c. 1. XXXIV.

l. Theod. l. 1. c. 1. GRATIANI EX ADVERSVS ARIANOS.

ferat quales agerit, ex sacro sancto templo exiret, tum optimos pastores sancti coram Gregorio restitueret. haec Theodoretus. Vides, lector, quam scite atque prudenter in tanta haereticorum ac duersarum haeresium colluue nocte pientissimus Imperator, vna data testera, Catholicos distinguere ab haereticis, nempe communicatione cum Romano Pontifice; immo ex more, illos dumtaxat Orthodoxos esse significans, quibus talis dicitur signo sinceræ & solidæ fidei comprobatis, tuto committenda forent Ecclesie. Subdit Theodoretus a ipsum Saporem Ducem à Gratiano cum edicto in Orientem missum, venisse Antiochiam, edictumque promulgasse, cuius occasione illic Concilium celebratum fuit.

Qui igitur Valentis primum edicto ab exilio relaxati sunt Episcopi Orthodoxi, Gratiani vero sanctione suas Ecclesias recipere; vnanimi conspiratione, mutuoque consensu hoc anno mense Septembris Antiochie conuenerunt, vt prostrata Orientali Ecclesia paribus votis consulerent, superiussque lauti, quid agendum esset, vna decernerent. Sed antequam de rebus in eo Concilio gestis narrationem aggrediamur, ne quid animi arbitrio absque maiorum testificatione temere effundere videamur, ad reipsum spectat, docet id in primis Gregorius Nyssenus in Epistola ad Olympium monachum de vita obituque S. Macrinae fororis: cum n. ibi dicit eiusmodi Synodum, cui ipse interfuit, Orthodoxorum Episcoporum collectam Antiochie nono mense ab obitu S. Basilij, quem superius demoustrauimus huius anni exordio, ipsis Kalendis Ianuarij, ex hac vita migraasse, plane eiusdem in cragabili auctoritate dicendum est, eam hoc anno mense Septembris fuisse habitam. Sed subdam verba Gregorij h. Post hanc iudicium, nempe obitu S. Basilij, Episcopi Cæsareæ Cappadociae innotuit mense aut paulo amplius, cum Episcoporum Concilium indictum est Antiochie, cui non ita interuenimus. haec quod ad tempus pertinet.

Quae autem in eo Concilio gesta sint, ex abditis perquirenda sunt locis. Atque in primis memoria repetendum, quod saepe saepius diuersis obortis occasionibus dixisse meminimus: Catholicos Antiochenos Nicenae fidei proflores fuisse longo schismate, nempe à tempore Iuliani ab iniuicè separatos, in hinc interitus alij Meletio, Paulino alijs communicantibus negotium aut tale erat, vt totus ferme Oriens, & fortasse etiam Occidens in solissima induci facili poterit, pro cuiusq; studio alterutri parti alijs fauentibus, alijs aduersantibus. Quod igitur desperata protus videretur, ac frustra tentata omnis modis erigendarum Orientis Ecclesiarum, nisi in vna eademque pacis & vnitatis concordia conuenirent: ante omnia eiusmodi inuicentiarum schisma tollendum, Patres necessarium existimauerunt. Huius itaque rei causa Antiochie (vbi malè exortum erat, atque in imminetum coaluerat) duxerunt illi celebrandum esse Concilium. Vbi, quod neutra pars aliter cederet, remedium illud excogitatum est, vt inter vtramque pacem ita transigeretur (quod superius diximus) nempe vt cum alterutere ex duobus, Paulinus, vel Meletius, prior ex hac vita decederet, qui superites esset in loci demortui nullo alio creato Episcopo succedere, solus remaneret Ecclesie illius Antistes: ad quod praestandum iuraturando adegerunt se expetitores Ecclesiae illius presbyteros, qui poxipiniores ad eum gradum consequendum esse videretur, quod quidem, ambabus partibus consentientibus, fuit salubriter constitutum, testantur id Socrates atque Sozomenus, & alij hos secuti, quibus potius standum esse quicquid iure sentiet, quam Theodoro, quem in suo narrationis contextu errores admiscuisse cognoscet, dum ipse restant Antiochie gestas sic narrat e:

Id temporis autem adueniente Antiochiam Saporem Ducem, cum legem Gratiani ostendisset: Paulinus se à partibus Damasi stare constanter affirmat: idem quoque affirmat, morbo erroris sic oculo, Apollinaris. At dimissis Meletius se & quiete gessit, & ab eorum contentione continuit. Flavianus vero vir sapientissimus, qui adhuc fuit ex numero presbyterorum, ad Paulinum, Ducem auulente, sic verba facit: Si Damasi communionem, & amice amplecti erit, nobis tua & illius doctrina consensum, cognationemque man-

ifeste commoustra: Nam ille vnam Trinitatis essentiam confiteretur, tresque personas palam predicat: at tu contra personarum trinitatem penitus tollis. Quare ostende doctrinae consensum, & Ecclesias capisse, vt lex iubet. Qui cum illi os hac refutatione obturasset, ita Apollinarem alloquitur: Demiror & amice, te non solum tam impudenter velle veritati repugnare, tum certo scias, Damasum, virum sane admirabilem, affirmare personarum nostrarum naturam à Deo verbo sumptam esse, verum etiam contrariam te opinionem docere: nam mentem nostram salute prius tu quidem. Quod si nos hac tibi obiectando falsa dicimus, iam ergo tute non am doctrinam à te primum in lucem editam denega, Damasi doctrinam amplectere, & sacrosanctas Ecclesias capisse.

Cum autem sapientissimus Flavianus certis veris, rationibus eorum compressisset audaciam: Meletius vir omnium mansuetissimusq; comiter admodum & benigne Paulinum compellat his verbis: Quoniam & mihi istarum ouium procreationem commisit Dominus, & tu altarium cura suscepisti, ipse ego, vni inter se ipsas vere pietatis communionem consentimus: greges, & amice, concordia vincula coniungamus, atque contentionem de primatu dirimamus: & cum oves communiter pascamus, communionem illius rei moderandam curam adhibeamus. Quod si secleris contentionem gignit: ego hanc contentionem à nobis repellere conabor. Nam ponamus, quafaso, in ea librum Euangelij, & vtriusque nos solucamus. Quod si ipse prius è vita abierit, tu solus amice, gregem moderaberis: si autem tibi illud contigerit, ego rursum curam ouium pro virili geram. Verum tamen ista placide & leniter à Meletio dicebantur: Paulinus tamen illa minime acqueuit. Itaque Dux Sapores, & amice, quae vtriusque dicta erant, iudex constitutus, magno Meletio Ecclesias tradidit: Paulinus autem ouium, quos ab initio & reliquis segregauerat, Antistes permansit. Iuicque Theodoretus. At non tantum haec perfunctorie transeunda, sed magna consideratione adhibita expendenda, quod de hac haud leui controertia agitur.

Hic primum attende, Theodoretum vel ignorasse, vt dispulasse Synodum Antiochenam hoc anno (vt perspicue est demoustratum) à Catholicis Episcopis congregatam: sed iudicium cause tanti momenti vni tribuere Sapoti Ducis idque praesertim contra praescriptum sanctionis, quam ibi promulgauit, Gratiani Imperatoris, cuius illa erat certa discretis expressa verba, assertio, vt illis tribuerentur Ecclesiae, quos constaret cum Damaso Romano Pontifice communicare. Porro Paulinum iunctum fuisse communicatione litterarum formatarum ipsi Damaso, superius luce clarus est demoustratum. Sed & extritice calumniam Flavianij, & Vitalis primum, Paulinum distinctionem personarum auferentem in Trinitate, confessionem fuisse Sabellios ea, quae suis locis superius de eo sit enarrata, manifeste declarant, demoustrantque ipsam semper integritatem in omnibus fidei Catholice assertioem fuisse probatum.

Scias, lector, eam de Sabellianismo calumniam iam olim tempore Louiani Impetatoris, cum Athanasius & Epiphanius Antiochie essent, fuisse à Vitale Apollinatis haeretici patre obiecta à Paulino, ipsum vero edita tunc oblatam: Athanasio fidei suae professione, qua & inter alia Sabellium quoque damaret, se, qualis semper fuerat, demoustrasse Catholicum, purissimique Patrum fidei assertorem: recitat enim qui interfuit, haec omnia Epiphanius f. nosq; suo loco pluribus egimus: demoustrauimusque ex litteris Damasi ad Paulinum, non solum illum ipsi fuisse cōmanione coniunctum, sed & tantè apud eum adimationis, vt qui recipiendi Antiochie essent, eiusdem Paulini arbitrio cederet.

At cogimus tandem lapsum Theodoretum detegere. Nec quis tamen ob id aduertum me clamer, reuelari à me ignominiam Patris: nam vulgatum est omnibus, Theodoretum male cepisse, misericordia autem Domini bene consummasse; eundemque veterem in reliquis historicum cōprobari, in his vero, quibus prius fauit affectu, indigere censura, prout prudens lector intelliget. Quod enim post mortem Meletij etiam idem constati schisma perseuerauerit in posteris, & Flavianus contra praestitum in futurum fuerit fuisse chus in locum Meletij, ipseque Theodoretus eiusdem Flavianij partes se statum sit: hoc mo-

XXXVIII. QUID MELETIVS CŌ PAULINO.

XXXIX. DEFENDITUR PAVLINVS à CALVINIA FLAVIANI.

Epiphanius. h. 77.

XL. THEODORETI SYRO PHA DETER GITVR.

Theod. li. 5. c. 5.

XXXV. CONCILII ANTIOCHENVM.

Greg. Niss. ad Olymp. apud Syr. tom. 4.

XXXVI. FLAVIANI MELITIVS ATQVE PAVLINVS.

Socr. lib. 6. p. 1. d. 1. Theod. li. 5. c. 1.

XXXVII. FLAVIANVS QUID IN PAVLINVM.

CRUX FER-
REA AN-
NVLVI CQ
LIGNO
CRVCI.

erga sancta ptum studium referretur in enim hęc Grego-
rius (vr plurima de ea digna memoria prececurram). Illa,
de qua mentionem fecimus, Vestigia, que curam ornandi sicut
corpus accepit, illud, minus videri, proprii manibus ornans sa-
crum caput illud, cum cuius certici manum submississet: Ecce (inquit
ad me respicere) quate è collo sancti monili ornamentum pen-
det. Et hoc dicitur, soluti à tergo vinculo protendit manu ferreum
Crucis signum, & simulam quendam ex eadem materia: qua quid-
dem vtrag, cordis semper adharebant. Et ego: Communis, inquam,
si hoc possideat, ac tu quidem habetis Crucis insigne, in illi autem ha-
relitas annuli facti erit: siquidem in huius etiam pala Crux erat
impressa. At enim mulier intuenti, rursus ad me: In delendo,
inquit, non aberrasti: etenim excantus est annulus sub ipsa pala,
ibiq, de ligno vita particulam conditam habet, quod superaducens
pala simili nota significat. hęc ibi, atq; factis ad alia festinanti,
cum altoqui iucundissimum foret integram illam Epi-
scopalam de clarissima virginis vita & obitu à sancto fuisse
conscriptam audire.

XLVII.

Gregorius vero religiose curato sancta foro, ius purissi-
mo corpore, Ecclesie antiquo more, cum psalmi oiu can-
tu, noctis privilegio, & accessit eccies ad martyrum ædem
religioso funere collocato, susceptum legationis munus
obit, scriptique dictam ad Olympium sanctissimum
monachum Epistolam, quem Antiochie, dum ibi G-eo-
rius huiusmodi causa Synodi moraretur, cognouit il-
lac transeuntem, Hierosolymam ad sancta loca visen-
da peregrinantes, prout idem Gregorius in eadem ad i-
psium Epistola scripta præfatur. Cetera autem eius lega-
tionis munera penitus excidit: sed que præterit,
ex S. Eusebii collectione functionibus possumus existimare,
mirum quod huius in diuersas provincias Legato-
rum idem numerus esset, vt quos scirent Catholicos Sa-
cerdotes, Ecclesijs ab Antiochie obsequijs Episcopos cõstitue-
ret, hoc quidem exhibuisse in sua legatione officium ma-
gnam illum virum, de quo sæpe in superioribus mentio facta
est, Eusebium Samosatenum Episcopum, Theodoretus a
docet his verbis:

a Theod. li 5
c. 4.

XLVIII.

Porro Magnus Eusebius ab exilio reversus, Acacium, qui in
magna gloria apud omnes fuit, Nereus Episcopum ordinant, à he-
reticam autem Hierapoli, cuius seueri vniuersi disciplina ad ho-
diernum diem ad omnia celebrata est: Eusebium Chalcedoniæ,
& Cyrinstra Iphorum Antiochie constituit, vtriusque admi-
ralem & diuino patris studio egregie exornatum. (fuerant hi
præstantissimi monachi, quorum idem Theodoretus b
alibi meminit.) Erant quoque eundem, Eulogium illum, qui pro
doctrina Apostolica strenue decertauerat, quig, apud Antiochiam vna
cum Protogeno relegatus erat, pastorem Ecclesie (iam enim diuina
Barthelemy & vna excesserat) creauisse: Protogenum vero eorundem
certaminum secum Chazry vtriusque sancta doctrina imbuente, tan-
quam medicum ad eius errores curandos prescripsit: postremum
autem Episcopum ab eodem diuino viro ordinatum fuisse Marinum,
quem Daliche patris oppido. & per id tempus morbi Arriani con-
tentione admodum infecto præposuit. Quomodo quidem Marinum, virum
sane præstantem, & omni virtutum genere exime illustratum, cum
Eusebio ipse Magnus in fide Episcopali sollicitate vellet, Deisiam
commendat.

b Theod. in
hist. iust.
Fatr. c. 3.

XLIX.

In quod oppidum mulier quadam peruersa Arrii doctrina posse
admodum laborans, regulam è superiori loco deiecit, qua exur-
tus diuinitus fuit: quo quidem vulnere passus, post ex hac in sa-
lliam longe præstantiore vitam migrata. Qui tunc iam esset mor-
turus, eos, qui aderant, iurans, rando os struxit, ne vllum suppi-
cium de ea, que factum fuerat, omnino sumerent. Factum in eo
imitatum est in Dominum suum, qui pro se, qui eum Critici assere-
rant, sic orauit et Patre ignoscat illi, quia voluerat, quid facerem, tum
confessum Stephanum, qui post et vros lapidum istum, quibus ob-
rutus erat, clamauit di Dominum, ne statua illi hoc peccatum. Tali
morti genere Eusebius ille Magnus post multa pro fide conficta
certamina occubuit: qui licet barbarorum in Thracia effugisset
crudelestatem, in partem tamen hereticorum manus haudquaquam
effugit, sed per eos coronam martyrii consecutus est. haec dicitur
de Eusebio Theodoretus: qui licet ab Antiochiea Syn-
odo eum esse legatum ad illud opus, silentio præter-
recti tamen certum constantique est, eum ipsum vnius ci-
uitatis Episcopum in aliena metropoli tot tantaq; præ-

EXSIBI
SAMO SA.
MARTY-
RIVM.

c Inc. 13.

d Ath. 7.

sumpsisse, vt in Syria atq; Mesopotamia Episcopos ordi-
nari, cum nonnulli ex Synodi decreto potuerit tam am-
plius illi tunc facile impetrata auctoritas. Verum præstantissi-
mus Presulis itaque memoriam cum Orientalium tum etiam
Occidentalis Ecclesie profectura est, dem natalis eius;
quo coronatus martyrio triumphauit in celo, incertum
publica Ecclesie monumentis, antea certaria memoria ce-
leberrant.

Inter alios autem Episcopos, qui ab eadem Synodo
ad diuersas provincias legati sunt, sanctus Gregorius Na-
zianzenus missus est à Patribus Constantinopolim ad rui-
nas tantæ Ecclesie reparandas: quo enim difficilior pro-
uincia, opusque durius ac pene desperatum videri por-
tat, eo doctior atq; sanctior, antequam vrbibus præstantior
ex sacro illo confessorum conuicta delectus est. Quis ni-
latis valeat Ecclesie illius statum deploratissimum mente
aliqui, cui tot annis sæx hereticorum Eudoxius, idemq;
perditissimus heresiarcha præfuit, & post eum Demophi-
lus æque impius atq; nefandus: adeo vt qui ibi reliqui
erant pauci Catholici, sicut oues errantes absq; pastore,
luporum semper patere incursum. Eligunt ad illos ex-
pugnandos, hos autem subleuandos atq; firmandos, po-
tens opere & sermone Theologus, qui alii quorundam à pa-
rentis obitu (vt dicitur) à pastoralia cura liber, in ab-
scondito facie Domini Seleucia apud sancta protomarty-
re Theclam magno negotio otiosus agebat. Parens autem
inde abduxisset eum Meletium, eum ab exilio Amme-
nia rediit Antiochiam. Quid autem adeo nosse legatione
per sanctos egentis dicitur per singula, nec omnia certa
ratio temporis eius Constantinopolim profectiois ex-
quiri nobis est, quod scimus alios eundem Gregorij
res gestas profectus longe ante presentem annum eius
aduentum Constantinopolim potuisse.

Etenim Gregorius presbyter, quod encomiastica ora-
tione vitam eiusdem Gregorij Nazianzeni tractauit, cum
tradat ipsum duodecim annis egisse Constantinopolim,
conteretq; eiusdem tempus certum, quo inde recessisset eius
sententia dicendum esset, ipsam anno sexto Valentini in
atq; Valentis Imperatorum se Constantinopolim con-
tulisse, Christi vero anno trecentesimo sexagesimo nono,
quem liquet recessisse tempore ædificatae Synodi
illius habitæ, Syagrio & Euchario Collano Domini tre-
centesimo octogesimo primo. In eadem quoq; sententiã
de annis duodecim commemorationis Gregorij Constantinopoli
vixit est Nicephorus in Chronico abisse, dum ait eũ
sedisse annis duodecim Constantinopolitanum Episcopum: ũ
Prætermitimus autem recedere alios hos secutos eadem
quoq; scribentes, à quorũ omnium sententiã vt penitus ab-
horreamus, ipsemet Gregor, Nazianzenus in primis ad-
monet, dum in carmine de Vita sua de se testatur, non re-
cessisse Nazianzo, nisi post obitum patris, quem tempo-
re Niceni Concilij redditum Christianum, sedisse tæ-
dit Episcopum annos quadraginta quinque, sicq; propa-
gasse vixit ad annum Domini saltem trecentimum septuaginta
secundum. At postquã Nazianzo recessit
cum testetur ibidem, sed ad Ecclesiam S. Theclæ profectum
esse Seleuciam, ibiq; esse diutius commemoratum, nihil esse
loci potest dicere ipsorum sententiã de annorum duode-
cim commemoratione Constantinopolim quam qui sequuntur,
ipsi Gregorio deformiter aduersari noscuntur: nam
præter hæc, idem ipse alibi certũ definit annorum nume-
rum, quibus Constantinopoli detentus est: vt plane nul-
lus de his remaneat amplius dubitandi locus.

Ipsè inquam Gregorius Theologus, cum tantum tri-
ennio tradat se commemoratum esse Constantinopoli, certe
non ante presentem annum illuc profectum esse decla-
rat: sunt enim hæc verba ipsius. Vos laborum meorum testes
estis. Quid improbum, quid vobis contrarium, quid nocuum vel ver-
bis protuli, vel de hinc toto hoc iam triennio? vnum, vni ex-
ceptis, quod malu perpercerim, à quibus ingressu primo lapidatus,
hic ipsam constanter toleraui, &c. hæc ipse, quibus probe cõ-
sentit Rufinus, qui ea ferme, quæ præ oculis habebat,
temporum suorum gesta seubebat, dum ait f de Grego-
rio: Reddito vero pace, Constantinopolim ad Ecclesiam doctendam

L.
GREGORI-
NAZ CON-
STANTI-
NOPOLIM
& SYNODO
MERTISS

LI.
TEMPUS
ADVENTUS
GREGOR.
NAZ. CON-
STANTI-
NOPOLIM

LII.
TRIENNII
MORÆ
GREGORII
CONSTAN-
TINOPOLI-
tani. Carm. de
Epi. edit.
Lecten-
blas.
Ruffini h.
c. 9.

venire laboratum non adiuvit: ubi brevi tempore tantum ad emendandum populum venisus haereticorum insulsum venenu profectus, ut tunc primum Christiani fieri viderentur, &c. Quod igitur non nisi reddita pace Ecclesiae, illic Gregorium accessisse, brevis tempore pertransisse dicat: plane recitate ipsius Gregorij sententia de triennio assentitur. Sed illud male Rufinus, dum ibi assumat, Gregorium ante creatum fuisse Episcopum Nazianzenum; nam eodem in loco ipse Gregorius, ubi agit de adventu suo Constantiopolim, sic ait: Nequaquam deserto populo cui aliqua necessitas obnoxius esset: nam illa sunt hostium maiorum signa, falsis sermones, &c.

LIII.

a Greg. Naz. in Carm. ad Episc. Asiae. Loumenklai.

Quod vero illuc non sponte profectus sit, sed coactus ab Episcoporum conventu, Catholicis, qui erant reliqui, Constantiopolim, maxime id perentibus, alibi ipse etiam Gregorius testatur, cum ait: *Huic orationis testimonio sum ego ipse, qui hoc dico. Cum supradicti spectabiles posuissent, & mente cum sola intelligibilis, versaret abiectione gloria, possessionibus spe doctrina, deliciae ex eo ipso capere, quod deliciae nullas sectarum, ex quo pane contentus invidiam vitam agerem ab omni petulantia liber: praeter omnem spem, a bonis his abiectione me quibusdam longe abduxit. Et quis ille fuerit, dicere non habeo, datus me Spiritus, an peccata mea, ut electionis potius darem. Hoc quidem manifestum est, impulisse me haec pastorum conventum, & populum recte sententem, qui tamen nondum amplius & copiosus erat. haec ipse, qui & in examine de vita sua:*

*Ad hos (quod esse crederemur in Dea
Sed nos, vita, & nobilitas, quamvis serē
Semper fecerat rusticum vite genui) e
Me misit alium Spiritus, vocantibus
De plebe multos, atque item pastores,
Plebem ut inuenerem, pro fide arma sumere,
Et paulo post:
Sic sum profectus, sponte non certe mea,
Verum coactus, ut plebem defenderem.*

Sic itaque, cum ipsius iterata assertione liqueat, coactum a conventu Episcoporum Constantiopolim profectum esse: licet ubi eundem Synodus Episcoporum collecta sit, minime dicatur tamen quod nullum aliud reperitur hoc anno conuocatum Concilium Episcoporum, nisi Antiochenum; imo quod nec ab aliis colligi potuerit, cum eo tempore pauci, qui erant in Oriente, Episcopi Orthodoxi (ut dictum est) coeuerint Antiochiae: sed & quod nec quaesita Synodus in Oriente celebrata tantae auctoritatis esse potuerit, ut ad curandam Constantinopolitanam Ecclesiam valuerit revertentem Gregorium cogere: necessitate adtingimur profiteri id factum in Antiocheno Concilio, in quo & aliae huic similes (ut diximus) legationes decretae fuerunt.

A SYNODO ANTIOCHENAE NAZ. MESSYVS CONSTANTINOPOLIM.

LIV.

b Greg. Naz. erat, ad Aq. m.

De vi autem, quam tunc passus est, haec idem ipse Constantiopolim cum esset, pro concione ad Arianos b: *Ego paruulus ille obscurus & ignobilis patria natus, obiectabant enim haec in eum Arianis) ad vos accessi, id, non videro, nec me ipsum offerens, ut moris est hodie plerisque, qui ad Ecclesiam quibus secula temerere proficiunt: sed accitus, ac vi compulsus, ac timore Spiritus, obsecrans. Quod si falsa loquor: hoc mihi pro scelere poena impetor, ut diuitius hinc bellum molestias in cassum sustineam, nec quemquam erroris liberem, sed vos sui compotes simus, qui anima mea sterilitatem impetratur, haec ipse. At antequam Gregorij proficiscentis Constantiopolim velligasse ceterum pauca, quae reliqua huius Antiochenae Synodi sunt, his addamus.*

LV.

Theod. li. 4. MELITVS NOV. OR. DIN AT EPISCOPOS.

Theodoretus additus Meletio, & a Paulino perquam auersus, nulla penitus de collega in munere pastorali & societate laborum habita mentione, nec aliorum, qui Synodo interfuerunt, sed omnia in ea gesta Meletio tribuenda, ita narrat: *Divinus vero Meletius Diodorum illum, cuius ante mentionem facti, qui nomen Ecclesiae in gravissima tempestate incolumem seruauerat, Tarsi pastorem designauit. Cuiusmodi gentem ac concedit: Episcopum vero Apamea Ioannem creatum, qui illius generis ortus quidem fuit, sed suis ipsius recte factis multo maiorem splendorem, quam ex maiorum rebus praeslare gestis est consecutus: nam non doctrina solum, sed praestabili vita ornamentis insigniter decoratus erat. Hic turbulenti procella tempo-*

ribus, conuenientem eorum, qui fidei fecum sentiebant, gubernanti, Joannem, habuit & adhaerenti Stephano virum cum primis laudatum. Verum istum ducens Meletius ad alia transfudit certamina: nam ubi intellexit Germanianum Labi Eudoxij insulsum, eum velut medicum (nam & humaniore litteratura & sacri litterae ab incunte aetate instruitus fuerat) ad morbum curandum misit. Neque certe spes eum frustrata est. Siquidem spirituali doctrina subdito lapsus in eius mutauit, haec tamen Theodoretus, a quo finis esto Synodi Antiochenae: si quae autem alia ibi decreta sunt, nos latent. Addimus tamen his appendice de Meletio: qui cum visitaret diocesim, Ecclesiam erigens, & Syriae quoque monachos inuiserit sibi subditos, inuenit inter alios Simeonem Syriam habitatione sibi super columnam statuisse, inaudicamque haec tamen vite iustitiam attripuisse: quem cum vincitum quoque arte fetio spectasset, iussit acciri fabrici, qui solueret ferti vincula, illud addens: *Amanti Deum homini satis pro vinculo esse mentem. In ceteris cum ab insulso minime dimouere voluit. Fecerat haec eiusdem Simeonis primordia, & quidem Deo iuuante felicia, ut pote qui in eodem, imo at ceteri viuendi genere propagauit aetatem vsque, ad tempora Theodori junioris. haec modo satis indicasse deo ex Theodoretis d: cetera autem alias, ut occasio feret, inferius.*

d Theod. li. 55. Patrum c. 4. Greg. Naz. erat in Asia. I. a. Reg. 4. c. 23. HAZ. NOV. OR. DIN AT EPISCOPOS CONSTANTINOPOLIM.

At prosequamur iam Gregorium prosperantem Constantiopolim. Cum enim illic peruenisset, hospitio excipitur a pijs viris sanguine sibi coniunctis: testatur enim ipse, cum ait: *Quod si gratiam, parcendo potius & repudiando quam accipiendo graues formis. Huius rei causam querit: domus quadam pia Dei, amore flagrans, non sicut atque F. Elifium Sunamitidis domus, nos respicienti, hominem corporis spiritusque, cognitione mecum conuictorum ac singulari liber alitate pollicentem: apud quos hic quoque, populus compactus est, cum fuerit adhuc Orthodoxorum solum persecutioni vexatam atque afflictam hauriret nequaquam libere ac sine periculo. Rependat illud Dominus in die retributionis, haec Gregorius. Erat hic Nicolaus Nicololi iunioris patens, de quo inferius. Quod igitur maxima ex parte ciuitas illa Arianis hominibus conferta esset sub Arianis Episcopo praepotente, quamuis Valens extinctus esset, Graeciamque edictum esse promulgatum: haud tamen his poterat contineri prociacia atque terrore Arianorum publice in Catholicos debacchantium: cuius rei causa ipse sui aduentus initio domi clandestine docebat.*

l. v. C. c. m. i. o. m. i. n. i. m. p. m. i. b. i. b. i. o. b. i. o. g. i. o. m. o. d. o. a. p. o. l. i. t. i. c. a. m. C. c. m. i. n. i. o. a. d. i. n. s. i. m. p. i. b. i. o. b. i. o. g. i. o. m. o. d. o. a. p. o. l. i. t. i. c. a. m.

At diuino plane miraculo factum, ut domus illa in Ecclesiam conuerteretur; atque crederet in basilicam; quod & ipse ante praedixit, nempe ut Iebus in Hierosolymam, & Bethlechem mutaretur in Silo: quae ab ipso vocata est Anastasia, ea de causa, ut idem testatur, quod compressa & extincta fides Catholica in ea ciuitate g. ibi ex ciuitate reuixit. Ceterum haud assentiri possumus Gregorio praefbytero, qui locum illum antea Anastasiam appellatum putat, fuisseque Ecclesiam ab Arianis velut ignobilem derelictam: nam illam ipsam priuata domum extitisse, & ab effectu eo nomine decoratam, idem ipse Gregorius sepe affirmat, de qua ita ait b: *Supra primum Dei verbum, quod prius in radicibus manebat, ad supernum montis cacumen euecti, ob id, Anastasia nomen adepti est. Anastasia, inquam, illa laboriosam manus meae opus insigne. Porro ob loci angustiam (ut dictum est) eadem sepe Bethlechem nominatur. Sed & illam dicatam fuisse in memoriam sanctissimae Dei genitricis Mariae, Sozomenus testatur; qui & ait i, sententiam quorundam fuisse, ex eo dictam Anastasiam, quod mulier grauidae sublimi porticu, cum verbum Dei audiret, deorsum lapsa, atque extincta, communibus omnium precibus reuocata ad vitam fuerit. Sed praestat audire Gregorium ipsum tantae fabricae architectum, qui a fidei resurrectione locum nomen adeptum, sepe confirmat. Potuit verum esse, quod de muliere collapsa Sozomenus tradit: siquidem eo loci angustiam & sexus honestate strueta illic fuerant tabulae, ex quibus Dei verbum femine audiret, ut apparet ex eiusdem Gregorij carmine de infomnio Anastasiae.*

L. VII. Greg. Naz. erat, ad re. tram quinquag. Episc.

b Greg. Naz. in sermo. Anastas.

i. S. Greg. li. 4. c. 15.

Accidit postea, ut quae latioribus fidei terminis longe lateque cretens totum ambitum ciuitatis complexa

LVIII.

fuit,

fuit, atq. e creavit amplioribus miracorum spaciis; nam post hanc Martiani uobis cuius, idemq. p. aduersus, ingremem ibi suo patrimonio extraxit Ecclesiam, in qua ipse presbyter tempore vixit. Auctor est Theodorus Lectior in Collectaneis, ob nomen Anastasie, illo postea fuisse delatas Anastasie sanctissime martyris reliquias, eiusdemque martyrij die natali ipsam basilicam in eius memoriam consecratam. His adimus (ne quid praeteriat) fuisse Constantinopolim aliam eiusdem nominis Ecclesiam, Anastasiam dictam, sed (vt habet Sozomenus b) fuisse Nouatianorum, ab Arianiis dictam, ab ipsis vero denno excitatam, vnde & consecrata fuerit id ipsum nomen, Anastasia; sed haec ab Anastasia Gregorij longe diuersa, in qua ipse tanquam certaminis campo omnes profli-gas haereticos, victorica erexit trophea victoriae: illic enim pro concione inflans quique illas inter alias de Theologia habuit orationes, ex quibus nomen est Theologi consecutus, quibus exultantes & infantes representat hoites: qui diutius sub maxima tecum potuit, nemine aduersante, facta tumido incedentes, magna cum potentia ex perfidia & impietate sibi gloriam coparauerant; sed cum fortis ille armatus & fores obsecraret, quo tuta esset abfque extruatore possessio; fortior illo veniens, nempe in Gregorio, Ch. illius; ablata aucta campo recuperavit. Quam autem opportunus atq. petreus factus fuerit Gregorij tunc aduentus, & qualis esset vrbis ipsius status, ex ijs intelliges, quae ipse aliquando pro concione ad ingratum populum dixit: nimirum non fecus, ac si nauis tempestate iactata & periclitanti manum potest, aut vrbis obfidiione cineta, vel adibus flammis ardore conflagrantibus, instrumentis extinguenda flamma accommodatis opem tulisset, his & alijs symbolis vltus est ipse, aplogiam habens aduentus eos, qui ipsam ambitionis nomine redarguerent.

LIX.

Cum autem detectus esset Gregorius suscipisse patrocinium Catholice fidei, mox sentit Arianos in festos, qui eo audaciae atque furoris adacti sunt, vt eum haereticum in clamarent, atque etiam lapidibus sanctissimum virum impetenter: restat ut ipse pluries, & in Vita sua his verbis e:

At qui mearum tunc fuit rerum status? Ingressus vrbem plurimum iustior malis. Exarsit in me tota primum ciuitas. Multos perinde ac si deos inducerem. Mirum nec est hoc: instituti sic erant, Ignota prorsus vi quibus fides pia Efflet, modico, trina quoniam est Trinitas, Atque vna seruum Trinitas, sequi idem pie Intelliguntur haec duo.

Sic namq. res habebat hoc tempore: quod reciperetur ab omnibus nomen hypostasis, haecenus pro substantia vlturatum; plane accidebat, vt qui tres hypostases dicebant, ac prouide tres substantias alias substantias praedicarent, trium deorum assertores in clamarentur; sicut e contra qui eam vocem non reciperent, ab illis nominaretur Sabelliani, vt nuper vidimus de Paulino, dicturi; sumus de S. Hieronymo. Sed de furente in ipsam plebe haec ibidem scribit:

Plebs, in super Laesamere succit, vt tam in fiali suo, vitem cui grauitur insuflant ferens: Plebitanta & animus plena non in omnibus Superare vrbis, qua probrum ingeni ducere, Imbre tacebo saxco, epulas mias: Vnanos iusto quos queror tantum modo, Haec assecutus, assequi qua nil iurat. Necem nec inferi, ita plebe Ariana Gregorius passus est.

Qui autem modestius cum eo vili sunt agere; eundem raptum ad tribunal, quasi maleficum ac seductorem, si neque doctrinae auctorem, traxerunt. Nam ipse haec mox addit:

Post velut scitatis Vultu superbo praedictis ad Praesides,

Quemq. vna spatio legerat plebi obsequi, Trabor ipse sceleris qui nihil patreueram, Nec cogitaram: discipulum Christi vt decet, At tam patronum asserit Christus mihi, &c.

Etenim magna fiducia Gregorius in se Dei saepe expertus auxilium (habet vndique impendere sibi mala conspiceret, & ex multitudine Ariatorum, florentiq. rerum statuta cõterni animo potuisset) diuinitus confortatus se certa melioris temporis, his se contolabatur alioquis s. Hic, inquit, mecum cogitans aiebam: Domos Ariani habent, nos inquit: hi templa, nos Deum. Idq. praetera, quod Deo vni reple sumus, victima, vna, holocausta spiritualia, sacrificia perfecta, Deo denique, Trinitatis adorata beneficia: hi vulgus habent, nos Angelos: hi temeritatem & audaciam, nos fidem: hi misas, nos preces & orationes: hi ferendi insolentiam, nos patientiam: hi aurum & argentum, nos purgatam fidei doctrinam: Fecisti tibi (vt cum Scriptura & loquar) duplices & triplices contrignationes, domum fustis distinctam: At hac fide mea nondum sublimiora sunt, caluise ad quos excelsus ferer: At mihi grex exiguus, sed ad praecipitiam non ferur: At angusta n. ibi caula, sed lapsus inaccessa, & latrone non admittens, atq. cuiusmodi, vt nec a furibus, nec ab extraneis transcendere queat. Nec dubito, quin eam quos, aliquando latroens persequer: us sim: multi enim ex v. qui in luporum numero sunt, a me inter quos receduntur, ac fortasse etiam inter pastores. Haec mihi feliciter annuntiat bonus ille pastor, propter quem ego animam meam pro omnibus pono. haec Gregorius, quem Deus aliqua visione (vt olim b Petro ostensio linee) eorum, que adu-rata essent, bonorum, in tanta rerum angustia consolatus. At ista modo satis de Gregorio primis illis diebus commemoratio Constantinopoli: reliqua autem ab eo gesta reijcimus in sequentem annum.

Sed vt ad res Syriae redeamus. Eandem prorsus calamitiam, quam Paulinus Episcopus Antiochenus (vt vidimus ex Epiphano atque Theodoro) passus est a Vitale primum, ac dein de a Flavianio, cum ab eis Sabellianis appellaretur; pati cogitur S. Hieronymus in Syriae solitudine apud Chalcedem in eremo degens, quod communicaret cum eodem Paulino a Meletij puro Iudofis ex-gitatus, nominatus & ipse ab iisdem Sabellianis, adeoq. vexatus, vt coactus fuerit inde recedere. Tradit haec omnia ipse scribens ad Ma. cum presbyterum Chalcedensem (vt habet vetus exemplar) non Celedensem: debebat n. ipse (vt dictum est) in Syriae solitudine Chalcedem, cum que pareretur ab illis, narrat his verbis:

Decretam quidem vrbem mihi psalmista voce dicentis: Cum confiterer aduersus me peccator, obmirus, & humiliatus sum, & siliu a bonis. Et iterum I: Ego vero tanquam surdus non audiebam, & tanquam mutus non aperieus os suum, & factus sum vt homo non audiens. Sed quia charitas omnia superat, & propositum vincit affectus, non tam iniuriam facientibus reddito vicem, quem tibi respondere possulent. Apud Christianos enim non qui patitur (vt quidam ait) sed qui facit contumeliam, miser est. Et primo quidem, antequam de fide mea, quam oprime misit, tecum loquar; aduersus barbariam huius loci versus cogor clamare vulgato n:

Quod genus hoc hominum? quae uenit tam barbaram morem Permittit patrias? Hospitio prohibemur arena: Bella cient, primas, rotant consistere terra, &c.

Que idcirco de Gentili Poeta sumptimus, vt qui Christi pacem non seruat, pacem saltem discat ab Ethnicis. Haereticus vocor, hominonum praedicanti Trinitatem. Sabelliana impietatis arguor, tres substantias, veras, integras, perfectasq. personas indefessa voce pronuntians. Si ab Arianiis merito: Si ab Orthodoxis: qui huiusmodi arguunt fidem Orthodoxi esse deserunt: Aut si eis placet: haereticum me cum Occidente, haereticum me cum Aegypto, hoc est, cum Damaso, Petro, condemnant. Quid vnum hominem, exceptis sociis, criminantur? Si vnus tenuerit fluit, non est alii culpa, sed fontis. haec idcirco S. Hieronymus, quod cum Damaso, Petro Alexandrino, totaque Ecclesia Occidentali, dicere mallet tres in Trinitate personas, quae hypostases; cum (vt diximus) per hypostases intelligeret Latini substantias: quod etiam ex eiusdem Hieronymi ad Damasum Epistola cognosci potest. At obsecra, lector, qua etiam adactarij reuerentia profecti sint Roma-

PIVRADE TRIENNAL

CONSOLATIO GREGORII Greg. Naz. ad Arianos de se ipso.

g. 155.

h. A. 10.

LX. H. ARONYMUS CALYRNIAM PASSVS IN IRA MO.

i. Hieron. ep. 77.

k. 2. gal. 38.

l. gal. 37.

m. Virg. l. 1. A. Enid.

n. Hieron. ep. 57.

a. Martini ad. apud Metaph. dia. 10. Jan.
 b. Soz. li. 4. c. 19.
 c. Lac. li.
 d. Greg. Naz. de non aff. cathed. Constanti. op.
 e. Greg. Naz. in Vita sua. GREGOR. PRIMO IN GREGOR. Q. A. PAS. SVS.
 f. Hieron. in Vita sua. GREGOR. PRIMO IN GREGOR. Q. A. PAS. SVS.
 g. Greg. Naz. in Vita sua. GREGOR. PRIMO IN GREGOR. Q. A. PAS. SVS.
 h. Hieron. ep. 77.
 i. Hieron. ep. 77.
 k. 2. gal. 38.
 l. gal. 37.
 m. Virg. l. 1. A. Enid.
 n. Hieron. ep. 57.

REVEREN
TIA ERGA
ROMAN.
PONT.

nos Pontifices: ut licet Flavianus & alij cum Paulinum,
tam Hieronymum Sabellianae haeresis inimicum: ad
uerfus tamen Damatum, ex cuius hinc pendebant, ne
quaquam ausi sine loqui. Sed subdit idem S. Hierony-
mus:

LXI.

Pudet dicere. De ceterum cellarum damnatum Orbem: in
sacco & cinere volutari, de Episcopis sententiam ferimus. Quid fa-
cit sub tunica punito regis animus? Catene, serres, & come
non sunt diadematis signa, sed sicut. Permutant me, quos, nihil
loqui. Cur enim lacerant, qui non morantur invidiam? Hereticus
sunt: quid ad te? quiesce, iam dictum est. Iam quidem Hierony-
mus, quod non esset monachorum, sed Episcoporum hęc
pericrurari atque punire. sed paulo post: Hęc venerabilis &
sancti pater, cum quali genuit, cum quali dolere conserpsim, te-
stis est Iesus. Tacuit nunquid semper tacebo, dicit Dominus a. Non
viri concedatur vni angelis creari. Quotidie exposcor solum. q. 24.
si sine se erenatus sim. Confiteor vt voluit, non placet: subscribo,
non credunt. Vnum tantum placet, vt hinc recedam. Iam iam ce-
do, abscipiant partem a me anima mea, carissimos fratres. Ecce
discedere cupiunt, immo discidunt, melius esse dicentes, inter fe-
ruis habitare, quam cum talibus Christianis. Et ego ipse, nisi me &
corporis imbecillitas, & hyems retineret asperitas, iam modo soge-
rem. Verum tamen dum verum tempus adueniat obsecro, vt pau-
cis mihi mensibus eremum concedatur hospitium: aut si hoc tardum vi-
detur, abscedo: Dominus h est terra & plenitudo eius. Ascendant
soli caelum: propter illos tantum Christus mortuus sit: habeant pos-
sides, & gloriantur mihi c. autem absit gloriari nisi in Cruce Domini
nostri I. Christi, &c.

EPISCOPO
RVM, NON
MONACHO
RVM ESSE
DE FIDE
COGNOS-
CERE.
a Iam. 42.

b P. sal. 27.

c Gal. 5.

LXII.

Hęc quidem passus est S. Hieronymus, non (vt multi
putant) ab hereticis, sed ab his, qui communicantes Mele-
tio, insectabatur Catholicos Paulini cõmunionis, qualis
erat ipse Hieronymus, vt superius plurib. demonstrat-
um est. At plane consilium Dei fuit, vt his turbis S. Hie-
ronymus exagitatus, eremum licet inuitus relinqueret cog-
eretur, cum tamen nunquam monachus esse desierit. factum
que est, vt sub modij angustia lucerna latens, super
candelabrum in Ecclesiam amplitudine collocata, longe
lateque splendoris sui radij estulgeret.

d Hier. ep.
99.

Quo autem profectus sit ipse egressus ex Syria eremo
certe quidem Hierosolymam ante abisse, quam Romam
veniret ad Damalium, ipse eius assertione probatur, dum
in praefatione ad Paulinum in Didymi commentarium
de Spiritu sancto, recedens tunc Roma post obitum Da-
masi, se postliminio Hierosolymam reuersum alii mar:
& in Epistola ad Astellam d, qua Roma egressus, nauem
concentulens confitissit, ait: Ora autem, vt de Babylone Hie-
rosolymam regrediar, quibus intel gas, iam ante ipsum Hie-
rosolymam versatum fuisse, quam Romam veniret ad Da-
malium. Quantum vero temporis Hierosolymis man-
serit, haud satis liquet: constat tamen eum posthac esse pro-
fectum Constantinopolim, vbi audiuit illic docentem
Gregorium Nazianzenum: quando autem id contigerit,
suo loco dicemus.

LXIII.

Cum vero S. Hieronymus Hierosolymis moraretur,
tous erat in rebus H. braicis pericrurandis, p. cat intel-
ligi pōt ex eius ad Damalium eo tempore datis literis e.
Quando etiam Damafus Papa eundem Epistolis frequē-
tabat, crebros eum diuine sc. i. p. t. u. r. e. quæstionib. pullans
prouit etiam Damasi literas ad eum data significat. Inter-
turbat e: tanta viarum spacia Echerus tabellarius, i-
demque diaconus, cuius cum in Damasi, tum etiam in Hie-
ronymiliter. is habetur mencio f. Ad imitationem quidē di-
gnum erat, tantum Anrilitem, atque doctorem, qui ma-
nere pastoralis ex sublimiori cathedra in medio Ecclesie
sua omnes doceret, tamen nō dedignatum aliqua, vt ple-
nius diceret, a priuato homine percontari, vt ex his sal-
tem videas, quam procul ab omni fastu, cuius aliquando
in simula. fuerat, Damafus abhorrebat: quod & facilius
ex eundem Damasi verbis intelliges, cum ad Hieronymum
scribens postquam Syria reliquerat solitudinem, hęc
verbis eum compellat g.

e Hieron.
ep. 115.

f Apud Hie-
ron. ep. 114
& 115.

g Apud Hie-
ron. ep. 142.

LXIV.

Dormientem te longo iam tempore, legentem potius, quam
scribentem, quæsumus ad te misisse excitare discipulis: non quo &
legere non debeas (hoc enim veluti quotidianum tibi aliter & pu-

DAMASVS
AD OMNI
TASTV A-

quærit oratio, sed quo lectorem sit fructus iste si scribas. Itaque, que-
nam Ethebio tabulario ad me: cuius somnium iam te Epistolas ha-
bere dixisti, excipit hu, quas aliquando in eremo dicitur, et,
quæque tota antedite legi atque descripti: & vitro pollicetur es, te
fortius nocturni operi aliqui, si vellem, posse dicitare: libenter acci-
pio ab offerente, quod regere volueram, sineq. asse. Sic, vltimū puto
diuorem distationem vestra consulationem fore, quam si de
Scriptura sermone inter nos, id est, vt ego interrogo, tu
respondas: qua vita nihil puto in hac luce iucundius: quo anima
pauo omni a mella separatur. hęc & alia quam familiaris-
simè Damalus cum Hieronymo. Quibus inde in litte-
ris, nō nuper eum ex eremo eg. effam, sed iam pridem in-
de recessisse demonstrat: sed quorotam postliminio anno
Domini id accidit, ignoramus: quator tamen anni
mansionis eius in eremo ab incerto quicote h numeran-
tur: qua ratione dicendum esset, ipsum egressum ab ere-
mo ante annum fuge foret em, finitum Domini trecente-
simo septuagesimo sexto. at quoniam haud solida fidei
auctor ille est, qui complura de S. Hieronymo mendacia
confatinnat, nolimus hęc dabat cento superius con-
signare annos: sed hic potius occasione columina: Flavianus
in Paulinum eisdem meminit. At de locubrationibus
ipsius Hieronymi ad Damalium agemus inferius.

LEHVS
CUNYVIZ
S. HIERON.
HYMVS.

h Enst
apud Hier.
ep. 9.

LXV.
HIERON.
MVS FRAS-
BYTER OR-
DINATVS
APAVLINO

i Hieron. ep.
61.

Placuit Paulino Episcopo Antiocheno eundem S.
Hieronymum ordinare presbyterum: cui tamen fice ipse
assensit, vt nō pateretur alicui adscribi Ecclesie: quippe
qui sic consentiret in clemm adsciri, vt tamen nollet de-
serere esse monachus, sed pro animi a birrio liber, quo
vellet, pergeret. testatur ipse Hieronymus, cum à Io-
anne Episcopo Hierosolymitano ipse Ecclesie subijci
tentaretur, ad Pammachium z crebens, ipsum Ioannem
ita compellans: Porro quod dicit, te presb. vt subscriberetur
Ecclesie Dei, & non scinderet eam, neque proprium sibi sacrum
principatum: de quibus dicit, non satis intelligo. Si de me & pres-
bytero Vincentio: satis multo dormis tempore, qui post annos tredecim
num excusatus hęc loqueris. Id idem & ego Antiochianus,
& ille Constantimopolim vt celebrissimas deseruimus, non vt te
in populi praedicationem laudaremus, sed vt in agris & in solitudine
adulescentia peccata desentes Christi in nos misericordiam desle-
teremus. Sin autem de Paulino tibi sermo est: vides cum Epi-
scopo suo esse subiectum, vt scripsi Cypri, ad visitationem nostram in-
terdum venire, non vt tuum, sed vt alienum, ipsum videlicet, a quo
ordinatus est. Quod si hic etiam esse voluerit, & in exilio nostro
quictus in solitudine vivere: quid tibi debet, nisi honorem, quem
omnibus dabemus Episcopis? Fac à te ordinatum: vtem ab eo an-
das, quod à misello homine sancta memoria Episcopus Paulinus
audiuit: Num rogauit, vt ordinaret? Sicut presbyterum tribuit,
vt monachum nobis non auferas: tu videris de iudicio suo. Sin au-
tem sub nomine presbyteri tolli mihi propter quod, seculum reliquit:
ego habeo quod semper habui: nullum dispendium in ordinatione
passus es. hęc ipse.

k Hieron. ep.
114.

LXVI.

Ex his vides, nequaquam sustinuisse Hieronymum a-
licui, cum ordinatus est, adscribi titulo, nec postea in ali-
quam referri Ecclesiam, roletas: imo de ambobus, nempe
de Hieronymo & Vincentio, Epiphanius & ad Iohan-
nem scribens testatur, nec precibus abduci vnquam po-
tuisset, vt vel saltem in monasterio faceret docens munere fun-
gerentur. At si quod plerique dicunt, idem Hieronymum
à Damaso Papa factus esse Cardinalis tituli S. Anastasie:
cut cum rediret rellet à Ioanne sub Ecclesia Hierosolymita-
na, nō neque excepit, sicut de ordinatione à Paulino fa-
cta, ita de Cardinalatu, quo dicitur à Damaso Romæ do-
natum: Vel cur ex illa facta cõestatione Paulino, se om-
nino liberum esse declarat, si postea à Damaso in titulum
Cardinalis cooptatus est? Sed cum omnino se liberū fa-
teatur, nec vnquam tituli vinculo voluisse astringi teste-
tur: vides, quo modo subsistat, vt fuerit ipse creatus à Da-
maso presbyter Cardinalis. Daigit presbyterum Car-
dinalium sine titulo, & acquiescenti qui de his dubitat di-
centibus Hieronymum ordinatum à Damaso presbyte-
rum Cardinalium: sunt enim correlatiua, & ad aliquid si-
gnificantia antiquo more presbyter Cardinalis & titulus,
vt alterum sine altero esse nō valeat. Nec est, quod finge-
re quis possit, Hieronymum, postquam recitauit adscribi

k Apud
Hieron.
ep. 110.

l Hieron. ep.
114.

Eccle-

Ecclesie Hierosolymitane, venientem rursus Romam, passum a Damaso in titulum Cardinalis adscribitur: nam illa epistola (vt ibi testatur) decimo tertio anno scripta est, postquam Hieronymus Hierosolymis commoratus est, totidemque & amplius post obitum Damasi, sed de his rursus inferius.

I E S V C H R I S T I
Annus 379.

DAMASI PAP. ANNO 13. GRATIANI 13. VALENTIN. 4. IMPER. THEODOSII I.

I. CONSULATVS AVSONII GALLI.

Recentissimus vnde octogesimus annus Domini Ausonium Gallum & Olybrium habuit Consules ordinarios. Eiusmodi honore primario Gratianus Augustus Ausonium magistrum suum ornare voluit; illud probe sciens, magistris eoque ac parentibus haud dignam meritis vicem referri posse. Rependit illi pro munere & ipse Ausonium egregiam gratiarum actionem, quam coram ipso Imperatore & amplissimo Senatu dixit: qua & hec incipit: Tu Auguste venerabilis, districtum maximo bello, assultantibus tot milibus barbarorum, quibus Danabogora prorexit, Comitibus Consularibus mei armatus exeres. Tribunitia ista quod in vrbe Sirmio geruntur, an vt quod inprocinctu, Centuriata dicuntur, an (vt quondam) Pontificalia vocabantur, sine arbitrio multitudinis sacerdotum tractata collegio sic potius sic vocentur: qua tu Pontifex Maximus Deo participatum habuisti. Non est ingenij mei, postquam Imperator, talia comminister: verba sunt litterarum tuarum, quibus apud me auctoritatem summi nominis & tue voluntatis amplifica sic enim loqueris: Ceterum de Consiliis in animum creatam solus necesse volueram, vt me iugis, atque vt facere debui, vt velle te scuis consilium meum ad Deum tuli. Eius auctoritati obsecraui, te Consulem designari, etc. haec ibi: & inferius de Gratiani pietate: Nullum tu iniquam diem ab adolescentia tua, nisi adorato Dei numine, & reu voti, & illico absolutus, egressus in manibus, mente pura, immaculabili conscientia, & quod in paucis est cogitatione sinceram, haec ipse. Ita volumus retulisse ad insinuandam Christiani Principis pietatem: cui etiam hucusque cum Imperio titulus ille nomine tenus potius, quam re inhereret, Pontificis Maximi, sicut alius superioribus Christianis Imperatoribus: ipse tamen (vt dicemus) pietatis purus cultor abiecit.

II. CONSULATVS AVSONII GALLI.

Potro autem idem Ausonium in precatione illa, qua sui Consularis auspicia occinuit, hec haud vane annihuius auguratus est bona, dum post alia ita habet: Luce veni, nouus ante veni, renouate veni Sol, Hostibus edonitis, qua Francia mixta Sueuis Certat ad obsequium, Latius vt militet armis: Qua vago Saurumates filij inuenerat agmina Chuni, Quaeq; Getis factu Histram adfulabat Alanti, Hoc mihi propebitus Victoria nunciat alio, Lam venit Augustus, nostros vt comat honores Officio exornans, quos participare cupisset.

III. CONSULATVS AVSONII GALLI.

Et paulo post: Ecce vbi se cumulat mea porpora / mitibus duli Auribus hoc Nemesij post me dignatur orris Augustus Consul, plusquam conferre videtur Me sibi, qui iusta nostros precedere fasces, de Theodosio nimirum eodem mens Imperatore creato intelligens. Nam paulo post, nempe eiusdem mensis Ianuarii die decima sexta, idem Gratianus Augustus proxime spectans imminentes in cladem totius Romani Imperij Gothorum victrices turmas: cum ipse reuocaretur in Gallias ob Alemannos iterum rebellantes Imperatoris absentia, & ob cladem Orientalem fetocioribus animis in dilectentes Sirmii agens, ad otatoque numine, eius instinctu, publicis Comitibus militibus creat Orientalis Imperij in locum Valentis de sancti Theodosium Imperatore e manum agentem aetatis tertium supra trigessimam, qui tem-

poro Valentiniani senioris post praeclaus aduersus barbaros tes gelas, inuidiam passus, atque ad necem qualitus, feruatus tamen fuit magno Dei consilio ad erigentium collapsum in Oriente Romanum Imperium ob incursionem barbarorum, & ad vindicandum Occidentale & eruentis sanguine regio manibus tyrannorum. Affallisse diuinitus numen in eius natalibus, vt bonorum futurorum praenancium nomen consequeretur, Theodosiusque diceretur, auctor est Aurelius Victor, qui ait d: Huc ferunt nomen somnio parentes monitos facituisse, vt Latine intelligimus, a Deo datum. De hoc etiam quibusdam oraculis in Aspidungatum est, cum etiam Valenti dicerent successurum, cuius nomen, e O, E, O, atque A, Graecis litteris initiaretur, qua cognatione principij deceptus Theodosius, cum sibi Imperium praesumeret, seclis a cupidinis supplicia percipit, haec Victor, qui eum patre Honoriam matre Thermacia, genere Hispanum, originem a Traiano tractasse dicit. Ceterum quod ad parentem eius spectat, non Honoriam fuisse, sed Theodosium, S. Ambrosius & Orolius f. Ammianus & alii testantur: patriam vero ipsius Marcellinus & tradit Italicam, Zosimus autem e eu Cauce Gallicae oppidi natum dicit. Vnus hic inter tot tantosque Imperatores inuentus, sententia Claudiani i, qui non quaerit purpuram, sed ipse quaesitus sit ab eam ait:

Hec sunt innumeris per se quaesita trophaea: Non generis dona, non ambitione potius. Digna legi virtus: pro se purpura supplex Obtulit, & solum meruit regnare rogatus.

Laudatur summo opere de Theodosii electione Gratianus, vt pote qui prospiceret publice potius, quam privatae utilitati, fortissimo duci dimidium cedens Imperium, qui reliqui dimidium ante fratrem adsciuisset sibi consortem. Commendat eum sanctus Augustinus his verbis k: Gratianus Theodosium regni participem fecit, cum parvulum haberet & fratrem, auidior fide locutus, quam nimis potestatis, ita ipse. Porro de creatione Theodosii errasse conuenitur Theodoretus, dum ait, non nisi post adeptam victoriam de Gothis fuisse a Gratiano nominatum Imperatorem; cum reliqui omnes antiqui h. h. h. dicant eum ante creatum fuisse Augustum, postea vero cum exercitu profectum esse contra barbaros. Pugna autem ab eo inita aduersus Gothos, victoriaeque adepta lic ab ipso Theodoro describitur l:

Theodosius fide communitus, alacri animo & erecto iter suscipit: & ingressus in Thraciam, barbarosque ex aduerso venientes confectus, aciem velut prolium facturus instruit. Facta autem leui pugna: cum barbari Romanorum impetum sustinere non possent, aciem deserunt, atque terga dantes fugae se mandant: quos Romani, quantum poterant, persequuntur, magnaque barbarorum sit ceder, nam non a Romanis solum, sed ab se mutuo interfecti conciderunt. Quare cum quamplurimi essent ad hunc modum trucidati, & pauci, qui lateo poterant, istrum inaccessibilem: Dixit ille longe praestantissimus Theodosius, copias suas ad vicinas vrbes distribuit, ad Imperatorem Gratianum celerissime, quo sua victoria ipse nunciatus esset, proficiscitur.

Atque cum Gratianus Imperator, quem arabat, ne creditibilia quidem putaret, & factum supra modum miraretur: illi, quos simul persequuntur inuidia, ante eum & fugae se dedisse, & exercitum amississe, Theodosius igitur postulat ab illis, qui contra dicerent, vt mittent nuncios, perque eos multitudinem barbarorum interfectorum diligenter cognoscant: facile namque esse ex hostium numerum ad discere. Curatorum assensu Imperator, misit nuncios, qui rei gestas explorarent, atque postea referrent.

Duci autem optimo Theodosio interim apud Gratianum commoranti diuina quaedam visio ab ipso omnium rectore Deo obiecta est. Videtur n. videre diuinum Melitum Ecclesiae Antiochena Praesule, lanam sibi Imperatoriam ungere, & eivand illi honori convenientem capiti imponere. Qua cum dictu se illi quietem vidisset, prima luce eundem ex familiaribus indicavit. Ille somnium manifestum esse, & nihil obscuri ambiguum in se completi dixit. Ac pauci dies iam intercesserant, cum reuerunt nuncios, qui ad res a Theodosio gestas explorare cognoscendas profecti fuissent, vt referunt, per malicia barba-

d. Aurelius Victor in Theod.

e. Ambros. in funera Theod. f. Orof. li. 7. c. 13. g. Marcell. lib. Chron. h. Z. s. l. a. i. Elaud. de a. Consular. in Theod.

IV.

k. Aug. de Civ. Dei li. 5. c. 25.

l. Theod. l. 1. c. 5. THEODOSIUS DEBELLAT GOTHOS.

V. VITTO OCTENSA THEODOSIO.

